

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

ТРИДЦЯТЬ СЬОМІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

ISSN 2522-963X

Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

28 травня 2019 р.

Львів
2019

Тридцять сьомі економіко-правові дискусії (юридичне спрямування): матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. - Львів, 2019.- 89 с.

УДК 330+340 (063)
ББК 65+67я431

ISSN 2522-963X

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Оргкомітет Наукової спільноти не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

*Дубинський І.Ю.
аспірант кафедри
адміністративного, кримінального
права і процесу, Міжнародний
університет бізнесу і права*

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕРЖАВИ

Сучасна епоха відрізняється від попередніх історичних періодів надмірною динамічністю, а значить, призначення держави в житті сучасного інформаційного суспільства змінюється в пришвидшеному темпі. Саме з усвідомлення цього функціональні характеристики держави потребують постійного вивчення, у тому числі у концептуальних положеннях теорії держави і права. Попри те що держава постійно еволюціонує у процесі розвитку суспільства, трансформує зі змінами історичних умов. Однак загалом держава за природою – стала величина, тобто узагальнено – за змістовним наповненням, функціональністю, держава залишається тією самою [1].

За походженням держава є організацією політичної системи суспільства, що забезпечує, гарантує, виконує різні соціально значимі завдання, актуальні для суспільства. У певному контексті державу навіть можна розглядати як специфічний механізм провадження влади, призначений для вирішення значимих для суспільства завдань. Характер таких завдань, розв'язання яких суспільство чекає від держави, зазнає постійних перетворень, однак організаційна природа держави залишається сталою.

За сучасних умов, так само, як і в попередні історичні періоди людської цивілізації, суспільство не в змозі відмовитись від державно-владної організації суспільних відносин. Об'єднання різних соціальних інтересів, раціональне використання всіх без винятку ресурсів, і людських,

і природних, розумна побудова суспільних відносин і управління публічними справами загострюють потребу у системній організації способу життя суспільства і правила поведінки у суспільства, а стрімкі і масштабні глобалізаційні процес вимагають від кожної держави світу входження до світового співтовариства на суворо визначених правових та організаційних началах [3].

Якщо говорити про специфіку функціонування держави як системи політичної організації суспільства, то її відмінною рисою можна назвати тотальність, тобто вона стосується всіх без винятку членів суспільства, охоплює всіх і поширюється на всіх, є загальною, всеосяжною і повною у межах політико-соціального простору. Тотальність передбачає те, що держава як жодна з правових феноменів і як соціальний інститут спроможна проникати у всі сфери життя суспільства, впливаючи на них у процесі функціонування. Універсальність тісно пов'язана з тотальністю функціонування держави і полягає в тому, що держава у своєму функціонуванні являє собою інструмент для вирішення будь-яких завдань, незалежно від того, у чому саме вони полягають [2]. При цьому ефективність держави у вирішенні завдань може зазнавати певних трансформацій залежно від внутрішніх умов і зовнішнього середовища, в якому вона функціонує. Таким чином, можемо виділити кілька функцій держави: по-перше, можна говорити про функції, через які безпосередньо виражається природа держави; по-друге, функції держав, які спроможні виконуватись державою відповідно до її змістового наповнення (сутності), однак при цьому за змістом і способами реалізації вони здебільшого визначаються за провідними характеристиками держави.

Література:

1. Петришин О.В., Погребняк С.П., Смородинський В.С. та ін. Теорія держави і права: підручник. Харків: Право, 2015. 368 с.
2. Пухтецька А.А. Європейський адміністративний простір і принцип верховенства права: монографія. Київ: Юридична думка, 2010. 140 с.
3. Shils E. Tradition. Chicago: The University of Chicago Press, 1983. VIII + 334 p.

*Крутась Владислава Олексіївна
студентка, юридичний факультет,
Національний авіаційний
університет*

*Науковий керівник: Головка Світлана
Григорівна, кандидат історичних
наук, доцент, Національний
авіаційний університет*

ЩОДО СТВОРЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Права людини – це ті права, які кожна людина має на основі того, що є людиною. Таким чином, вони є однаковими для всіх. Конкретний обсяг прав людини визначається законодавством правової системи, відповідно до яких умов людина перебуває. Крім конкретних прав людини в конкретній правовій системі, існує ідеалізована абстрактна концепція природних прав людини, яка охоплює ті права, які повинні бути невід'ємними для кожної людини. Хоча термін «права людини» є відносно сучасним, основа цієї концепції стала очевидною ще до епохи Стародавньої Греції та римського права, і була сформована на основі природного права. Європейські філософи Просвітництва розробили теорію природного права, під впливом якої були сформульовані такі документи, як англійський Білль про права 1689 року, американський Білль про права і Французьку декларацію прав людини і громадянина [1].

У ході Другої світової війни виникла потреба у прийнятті міжнародного акту щодо прав людини. Президент Франклін Рузвельт закликав до захисту того, що він назвав істотними свободами: слова, совісті, від страху і від злиднів. Статут Організації Об'єднаних Націй підтвердив віру в основні права, гідність і цілісність людської особи, і зобов'язання всіх членів ООН забезпечити повагу і дотримання прав людини і основних свобод для всіх без винятку, незалежно від раси, статі, мови або релігії.

У сучасному розумінні права людини набули розвитку вже після війни. Головною подією цього процесу стало проголошення Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року «Загальної декларації прав

людини». Було створено комісію з прав людини для роботи над підготовкою документів. Згідно з планом членство в комісії повинно було представляти все людство. До складу комісії увійшли представники Австралії, Бельгії, Білоруської Радянської Соціалістичної Республіки, Чилі, Китаю, Куби, Єгипту, Франції, Індії, Ірану, Лівану, Панами, Філіппін, Великої Британії, США, Радянського Союзу, Уругваю та Югославії. Очолив підготовку проекту декларації, від імені Генерального секретаря ООН, Джон Петерс Гамфрі, який був призначений директором Відділу ООН з прав людини.

Структура «Загальної декларації прав людини» була запропонована представником Франції в ООН Рене Кассеном та формувалася під впливом Кодексу Наполеона (Цивільний кодекс Франції, введений декретом Наполеона в 1804 році. За ним закріплювалось завоювання Французької революції. Цей кодекс став одним з перших правових документів європейського права. буржуазної епохи) [2].

Декларація починається з преамбули, в якій викладені загальні принципи, що визначають причини її проголошення. Статті 1 і 2 закладають основи, підкреслюючи принципи гідності, свободи, рівності та братерства. Основний текст Декларації складається з чотирьох блоків. Перший блок (ст. 3-11) проголошує права особи (право на життя, заборона рабства тощо). Другий блок (ст. 12-17) проголошує права людини в громадянському і політичному суспільстві. Третій блок (ст. 18-21) проголошує духовні, громадські та політичні свободи, такі як свобода релігії та свобода об'єднань. Четвертий блок (ст. 22-27) визначає соціальні, економічні та культурні права. Останні три статті Декларації присвячені обов'язкам людини перед суспільством і накладають заборону на зловживання правами на шкоду тій меті, яку в них встановила Організація Об'єднаних Націй. За Декларацію проголосували 40 держав, включаючи Афганістан, Австралію, Китай, Кубу, Данію, Грецію, Норвегію, Філіппіни, Сполучені Штати Америки тощо [3].

Загальна декларація, а також Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, прийнятий Генеральною Асамблеєю 16 грудня 1966 року, визначається як Міжнародний законопроект про права людини.

Україна ратифікувала ці пакти тільки в 1973 році. Те ж саме було зроблено більш ніж сотнею інших країн світу. Таким чином, вони взяли на

себе зобов'язання привести своє національне законодавство у відповідність до вимог, викладених у Пактах. Міжнародні правові акти набули норм внутрішнього права, що дало можливість громадянам, чий політичні чи громадянські права були порушені, звертатися за захистом безпосередньо до Комітету ООН з прав людини, якщо були вичерпані можливості захисту за національним законодавством. Якщо певне право людини не отримало конституційного закріплення від держави, то воно визнається таким на основі міжнародних актів.

Отже, Загальна декларація прав людини вперше сформулювала ті права, які повинна мати кожна людина. Вона носила рекомендаційний характер, складалася з 30 статей, зміст яких був уточнений і розвинутий через інститути міжнародних угод, регіональних та національних конституцій та законів. Цей документ перекладений 375 мовами й діалектами мов. Щороку 10 грудня відзначається День прав людини на рівні окремої людини, груп, організацій, урядів країн та ООН.

Література:

1. Андрусяк Т.Г. Історія політичних і правових вчень / Т.Г. Андрусяк, Ф.П. Шульженко. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 304 с.
2. Кодекс Наполеона // Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2001. – Т. 3: К-М. – 792 с.
3. Загальна Декларація прав людини: історія створення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chtei-knteu.cv.ua/profi/75/prava.php>.

Панченко О.Г.

***адвокат, помічник-консультант,
Комітет з питань запобігання і
протидії корупції, Верховна Рада
України***

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Базуючись на визначеннях науковців-правників [1, 2, 3], можемо резюмувати, що до предмета теорії права та держави входять правові та державні явища, закономірності їхнього походження, розвитку і

становлення та об'єктивні соціально-правові закономірності, що встановлюють специфічні властивості, характерологічні риси, критерії держави і права, визначаючи їхній взаємозв'язок і взаємодію, завдання і функції стосовно інших правових і неправових явищ суспільного життя. Предмет теорії права та держави становлять правові та державні відносини, державні і правові явища, категорії і поняття, які дозволяють пізнати найголовніше, зміст, форми держави і права, удосконалюючи їхню службову роль у суспільстві, а також управлінські, регулятивні й охоронні функції держави та використовуючи право з метою реформування соціальних, економічних засад суспільного життя та перетворення суспільно-політичних процесів, орієнтирів і цінностей. Це такі складні правові категорії, як, наприклад, правовідносини і реалізація права, правопорядок і законність, правові системи і форми права і та ін. Понятійно-категоріальний апарат теорії держави і права побудований у філософсько-логічному порядку, поєднаний причинно-наслідковим зв'язком, загальними принципами і закономірностями, утворюючи структурно-логічну конструкцію науково-теоретичних знань про державу і право.

До предмета теорії держави і права входять не лише реально об'єктивовані державно-правові відносини, процеси, явища і категорії, а й абстраговані поняття, які покликані скласти певні уявлення про категоріальність теорії держави і права. Так, наприклад, предмет теорії держави і права охоплює ту частину суспільної свідомості, що пов'язана й опосередковується власне правом. Право, держава, державний апарат, державна влада, чинне законодавство національне та об'єднаних держав, правові відносини існують та вибудовуються за певними уявленнями людей, що безпосередньо пов'язано зі свідомістю, психологією, моральними настанова індивідуума. Зіставлення предмета теорії держави і права з предметами інших суспільно-правових наук дозволяє не лише дати філософсько-правову характеристику, а й продемонструвати динаміку розвитку та життєвого циклу. Перехід і перетворення предмета теорії держави і права свідчить про її безперервний пошук і трактування новітніх філософсько-правових явищ.

Література:

1. Петришин О.В., Погребняк С.П., Смородинський В.С. та ін. Теорія держави і права: підручник. Харків: Право, 2015. 368 с.
2. Пухтецька А.А. Європейський адміністративний простір і принцип верховенства права: монографія. Київ: Юридична думка, 2010. 140 с.
3. Shils E. Tradition. Chicago: The University of Chicago Press, 1983. VIII + 334 p.
4. Луць Л.А. Типологізація сучасних правових систем світу. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Логос, 2007. Вип. 3. 23 с.

*Ткачов Владислав Ігорович
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», II курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

*Науковий керівник: Чуприк Надія
Василівна, викладач Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

ІСТОРИКО – ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ПОКАРАННЯ

Це примусовий захід, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаною винною у скоєнні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого – це покарання. Найбільш ранньою формою регулювання стосунків була система заборон (табу). Система табуацій, що зберігається в культурі кожного народу засвідчує свої глибинні витoki: її історія сягає десятків і сотень тисяч років. В контексті співвідношення моралі і права в епоху античності аналізувалися причини злочинності та її мотиви. Платон вважав основними мотивами вчинення злочинів- гнів, ревності, прагнення втіх, оману та необізнаність; головною причиною злочинності – погане виховання, тому покарання – благо для злочинця. Аристотель в якості

визначальних причин злочинності розглядав недосконалість людини (схильність людей віддавати перевагу особистим вигодам за рахунок загального блага) та дисгармонійність суспільства (безлади в державі, можливість легко приховати вкрадене). З точки зору філософії права будь-яка анти суспільна поведінка завдає шкоди як окремій особі, так і суспільству загалом, а тому передбачає певну міру відповідальності. У 18-19 ст. європейські філософи і юристи Ч. Беккарія, Вольтер, А. Фейєрбах, К. Цехаріс та інші обґрунтовували принципи раціонального узгодження міри покарання. Було сформульовано тезу про те. Що покарання має слугувати не лише праву й справедливості загалом, а й самому покараному як правовому суб'єкту. Одним із основних принципів карної політики, який обстоювали теоретики природно-правової концепції, - «карай, але не принижуй». Видатним теоретиком нової карної парадигми Ч. Беккарія було сформульовано принцип відповідності покарання сутності злочину. Знайти для злочину відповідне і необхідне покарання – це знайти невигоду, згадка про яку буде такою, що позбавить найменшої привабливості думку про зlodіяння. Не жорстокість покарання має більший вплив на душу людини, а його тривалість. Найголовніший засіб для досягнення цієї мети – виховання. Кожен злочин мав би бути наслідком розірвання договору між суспільством та індивідом, тобто вилучення його із спільноти. З появою державних інституцій покарання використовують як засіб для досягнення розумних цілей, однак підґрунтям є чуттєві спонукання людини. «Торжество правосуддя» - це задоволення потерпілого як наслідок покарання цього кривдника. Покарання – це не тільки право, а й обов'язок держави. З цього випливає значимість справедливого покарання та його оцінка, що ґрунтується на врахуванні загальнолюдського, владно-державного та суспільно-небезпечного аспектів. Злочином є порушення норми права, встановленої й охоронюваної державою, замах на існуючий у суспільстві правопорядок. Злочином не вважають будь-яке правопорушення, ним прийнято визнавати лише таке діяння або бездіяльність, яке для держави та громадян у певному історичному та культурному контексті є небезпечним. Прихильники концепції покарання як втілення справедливості виправдовують застосування покарання через необхідність встановити в суспільстві моральний порядок. Інша позиція полягає в тому, що необхідним елементом суспільного буття є правовий порядок, який

потребує охорони від зазіхань. Держава як форма суспільного єднання людей встановлює норми поведінки, правопорядок, що регулює спільне існування індивідів. Норми права є вираженням їх інтересів. З цієї позиції покарання постає як охорона цих інтересів та загальноприйнятого способу життя. Аналізуючи покарання як явище, слід також досліджувати причину, мотив злочину, що передає покаранню, умови соціального середовища, індивідуальності злочинця. Тільки тоді можна говорити про справедливість об'єктивність покарання яке несе в собі соціальні функції. Таким чином, покарання є соціальним явищем, зумовлене цілями та завданнями людського суспільства.

Література:

1. <https://yurincm.com/book/krim-nalne-pravo-zagalna-chastina-storiko-pravove-dosl-dzhennya-monograf-ya-gotuietsya-do-druku/>.

*Шурко Ілля Олександрович
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», II курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

*Науковий керівник: Чуприк Надія
Василівна, викладач Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

ПАТРІОТИЗМ ЯК ЦІННІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Без зрілого громадянського суспільства неможливо побудувати соціальну, правову демократичну державу, яка визначена статтею першою Конституції України, оскільки тільки внутрішньо вільні, свідомі, небайдужі та активні громадяни здатні спільно контролювати державу, стримувати її від прагнення до розширення владних повноважень за рахунок наступу на громадянські права. Але, як зазначав відомий

американський соціолог А. Етціоні, бути активним – означає нести відповідальність, бути пасивним – бути під контролем. «Бути» в цьому контексті означає бути в процесі життя, бути в процесі соціальних коливань і соціальних потоків, нести відповідальність як за себе, так і за інших. Глибинні переконання більшості громадян, уявлення про те, що є правильним, а що – ні, наші уявлення про те, що має бути формують соціальні цінності. Однією з базових соціальних цінностей є патріотизм.

Патріотизм – це те, що повинно допомагати об'єднувати та розвивати державу. Ти можеш мати різне коріння, національність, віру, але, якщо відчуваєш себе громадянином цієї держави та любиш свою країну, ти – патріот. Патріотизм – це усвідомлення того, що ви є відповідальними за долю країни та її майбутнє. Історичне джерело патріотизму – це формування прив'язаності до віри в Бога в традиціях своїх предків, землі свого народження, рідної мови, народних традицій та культури. Іноді патріотизм розглядають як форму прояву націоналізму. В основі української національної ідеї століттями було прагнення політичної незалежності України, самостійного господарювання, збереження мови та культури предків. Сьогодні стоїть питання збереження територіальної цілісності України, її державності, мови та культурно-духовних цінностей. Патріотизм – це соціальне явище, яке проявляється на рівні особистості. Як психологічний феномен патріотизм виховується з розвитком особистості (або не виховується) під впливом різних соціальних чинників: сім'ї, дитсадочку, школи, вулиці, засобів масової інформації. Причиною і наслідком соціальної активності громадян є значимі соціальні події.

Феномен Майдану в сучасній історії України ще довго буде досліджуватись політиками, істориками, культурологами, соціологами. Це був початок нечуваного сплеску патріотизму українських громадян і не тільки. Добровольці –патріоти фактично спасли українську державу від повної окупації сусідом, враховуючи ту внутрішню політико-економічну ситуацію, повний розвал армії. Це було справжнє народне ополчення в сучасному його розумінні: добровольці –вояки при підтримці народу посередництвом волонтерів. 2014-16-й роки - це такий емоційний масовий прояв патріотизму, який швидше вкладається в рамки парадоксу «не завдяки, а всупереч». Результати опитування серед наших студентів показали, що більше 90% студентів демонстрували ті чи інші форми прояву патріотизму:матеріальна допомога армійцям, волонтерська

діяльність, демонстрація національних знаків (вишиванок, стрічок), пропаганда української мови, державних символів (зокрема на одязі) та інші. В зв'язку з цим виникає питання: «Можливо, ще одним джерелом патріотизму є спадкова пам'ять». Враховуючи теперішню політичну ситуацію, актуальність проблеми національного патріотичного виховання молодого покоління, - процес виховання патріотизму має бути цілеспрямованим, урізноманітненим і починатися із причетності до рідної мови, народної культури, вивчення історії своєї країни, ідентифікації себе українцем, формування почуття національної гідності.

Використані джерела:

1. <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/243/>
2. <http://bdpu.org/upbringing-work/national-patriotic-education/>

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

Maksurov Alexey Anatolevich
PhD in Law, Professor, Kiev National
University named after
Taras Shevchenko

COORDINATION OF LABOR RELATIONS IN FINLAND

Finnish legislation confuses the concepts of “coordination” and “mediation”. The question arises: does the coordinating powers of the mediator? We think that normally no, because the meaning of the law the mediator shall assist the parties in their endeavours towards agreement and an amicable settlement (Section 7 «Reaching a settlement» of Act on Court-annexed Mediation (663/2005)) [1]. A similar example: Act on mediation in civil matters and confirmation of settlements in general courts (394/2011) [2].

However, in Chapter 3 Section 9 (354/2009) of Act on Mediation in Labour Disputes (420/1962, amendments up to 477/2011 included) national conciliator or a conciliator has coordinating authority [3].

Wrong to assume that the powers of the ombudsman are based on coordination. However, in Act on Cooperation Ombudsman (216/2010) we are not talking about interaction and cooperation, but rather of coordination: the Cooperation ombudsman works in conjunction with the Ministry of Employment and the Economy for the purpose of supervising compliance with the Act on Co-operation within Undertakings (334/2007). A cooperation ombudsman's required qualification is to have a higher university degree in law and be acquainted with the duties required for serving in this public office. The cooperation ombudsman is appointed by the Government for a fixed period, at a maximum of five years at a time.

The cooperation ombudsman's duties are as follows: 1) to supervise compliance with the acts mentioned in section 1; 2) to promote and improve cooperation between employers and employees, and the implementation of other personnel involvement systems, through various initiatives and instructions; 3) to monitor the attainment of the objectives of the Acts mentioned in section 1; 4) to advise on applying the Acts mentioned in section

1; 5) pursuant to section 8 of the Act on the Labour Council and Derogation Permits Concerning Labour Protection (400/2004), to request an opinion on whether the Act on Co-operation within Undertakings or the Act on Co-operation within Finnish and Community-wide Groups of Undertakings should be applied to an undertaking or group of undertakings; 6) to supervise that the activities and administration of personnel funds comply with the Act on Personnel Funds and fund bylaws; 7) to maintain a personnel fund register and, for that purpose, to receive and examine notifications and other documents pertaining to funds (Section 2 «Duties») [4].

Thus, the same term in the same act referred to as cooperation and coordination.

Literature:

1. Act on Court-annexed Mediation (663/2005) // <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2005/en20050663.pdf>
2. Act on mediation in civil matters and confirmation of settlements in general courts (394/2011) // <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2011/en20110394.pdf>
3. Act on Mediation in Labour Disputes (420/1962, amendments up to 477/2011 included) // <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1962/en19620420.pdf>
4. Act on Cooperation Ombudsman (216/2010) // <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2010/en20100216.pdf>

*Абрамова Катерина Миколаївна
студентка магістратури Інституту
прокуратури та кримінальної
юстиції України Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ДЕПУТАТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

У науковій літературі існує ціла низка досліджень, які присвячені дослідженню сутності, функцій, повноважень, організаційно-правових аспектів, форм та методів роботи, особливостей правотворчої процедури

Європейського Парламенту. Разом з тим, науковці-правники залишили поза увагою питання заробітної плати європарламентарів.

Європейський парламент є одним з інститутів Європейського Союзу, на який покладено законодавчу та бюджетну функції. Структура цього представницького органу є однопалатною і він є єдиною легітимною інституцією в ЄС, адже депутати, що входять до його складу, обираються на основі прямих і загальних виборів. Відповідно до положень Договору про Європейський Союз (далі – Договір), кількість депутатів парламенту не повинна перевищувати 750, плюс Голова (стаття 14) [1]. При цьому місця у Європарламенті для кожної держави визначені окремо, в основному залежно від кількості мешканців, які проживають на її території. Так, 12,8% від загальної кількості членів Парламенту припадає на Німеччину, 9,9% - на Францію, 9,7% - на Італію, 7,2% - на Іспанію і т.д.

До 2009 року європарламентарі отримували заробітну плату з бюджетів їхніх рідних країн та у розмірі, еквівалентному зарплаті депутатів їхніх національних парламентів. Таким чином, склалася ситуація, при якій особи, що виконують однакові функції, мають однаковий статус, отримують зовсім неоднакову винагороду – їх зарплати сильно відрізнялися. Прикладом, у 2002 році член Європейського Парламенту від Італії отримав 130 000 євро, а від Іспанії – 32 000 євро. Тобто обіймаючи однакову посаду – член Європарламенту, заробітна плата парламентарів могла відрізнятися майже у 4 рази, залежно від держави, яку депутат представляє в Європарламенті.

З метою вирішення цієї проблеми та забезпечення єдності статусу парламентарів 28 вересня 2005 року Європейським Парламентом було прийнято рішення, яким затвердився новий Статут депутатів Європейського Парламенту (далі – Статут). Відповідно до нового Статуту статус членів Парламенту уніфіковано: відтепер вони отримують заробітну плату з бюджету Європарламенту, а не з їх національних бюджетів. У той самий час, питання соціального забезпечення, пенсії, медичного страхування залишились на вирішення національним бюджетам [2]. Проте не всі європарламентарі підтримали уніфікацію свого статусу. Так, Е. Гуден вважає, що одним із наслідків прийняття нового Статуту для членів Європейського Парламенту може бути, наприклад, те, що депутати Європарламенту певної країни отримали зарплати в кілька разів вищі, ніж у глави держави чи уряду їхньої країни.

При цьому, Е. Гуден зазначила, що важливо, щоб члени Європейського Парламенту не розглядалися як привілейована еліта у власних країнах [3]. Незважаючи на критику, статус європарламентарів було уніфіковано більшою кількістю голосів.

Після прийняття відповідних актів, починаючи вже з 2009 року всі члени Європарламенту отримують базову річну заробітну плату, яка складає 38,5 % від зарплати судді Європейського суду, який отримує на 12,5% більше, ніж державний службовець ЄС найвищого рангу. Станом на липень 2018 року щомісячна заробітна плата членів Європарламенту становить 8 757,70 євро. При цьому, оскільки заробітна плата фінансується із загального бюджету Європейського Союзу, всі члени Європарламенту сплачують податки і страхові внески до ЄС, після чого зарплата становить 6 824,85 євро (станом на липень 2018 року) [4].

Слід зазначити, що більшість країн ЄС зобов'язують своїх членів Європейського Парламенту сплачувати додатково національні податки до своєї країни. Таким чином, здавалося б, всі європарламентарі є рівними, досягнуто уніфікацію їх статусу, проте продовжує простежуватися певна дискримінація зі сплати податків: поки одні сплачують лише податки до ЄС, інші зобов'язані додатково сплачувати, окрім податків до бюджету ЄС, податки до бюджетів своїх країн. Зрозуміло, що євродепутати, які отримують однакову зарплату, також повинні оподатковуватись на єдиній основі, а саме відповідно до європейського податкового законодавства.

Що стосується визначення розміру заробітної плати європарламентарів, то група експертів, на підставі проведеного дослідження, дійшла висновку, згідно з яким заробітна плата члена Європарламенту в розмірі 38,5% від основної зарплати судді в Європейському Суді є виправданою. В основі даного висновку експертами закладено: необхідність наймати, утримувати належним чином кваліфікованих людей для виконання своїх обов'язків; цільовий рівень інфляції уряду тощо.

Як вбачається з проведеного дослідження еволюції матеріального забезпечення членів Європарламенту, було вжито заходів задля уніфікації статусу європарламентарів. У той час, як докорінні зміни скоротили заробітну плату одних депутатів (зокрема, від Італії, Австрії та Німеччини), вони призвели до підвищення зарплати у інших (здебільшого, у депутатів східноєвропейських країн).

Список бібліографічних посилань:

1. Договір про Європейський Союз: Міжнародний документ від 07.02.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029
2. Statute for Members of the European Parliament: Decision of the European Parliament of 28 September 2005. [Electronic resource]. – Access mode: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32005Q0684>
3. Hélène Goudin. The debate on the amending the Decision of 4 June 2003 on the adoption of the Statute for Members of the European Parliament [Electronic resource]. – 2005. – Access Mode: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20050622+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN&language=GA>
4. Salaries and pensions [Electronic resource] // News of the European Parliament. – 2018. – Access Mode: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/faq/13/salaries-and-pensions>

*Дядюша Вікторія Володимирівна
студентка, Національний технічний
університет України "Київський
політехнічний інститут ім.
Ігоря Сікорського"*

*Науковий керівник: Головка Ольга
Михайлівна, старший викладач
кафедри публічного права, кандидат
юридичних наук, Національний
технічний університет України
"Київський політехнічний інститут
ім. Ігоря Сікорського"*

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ УКЛАДЕННЯ І РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Майже кожна країна сучасного світу здійснює правове забезпечення шлюбу, але виникає достатньо питань щодо внутрішнього матеріального права, що є причиною виникнення колізій вітчизняних та зарубіжних

правових норм. Наприклад у випадку коли громадянин України та іноземець бажають укласти шлюб, який буде дійсним не лише в державі реєстрації, а й у державі громадянства сторін, варто слідувати всім законодавчим вимогам, що визначають формальні та матеріальні умови укладення та дійсності шлюбу. Відносно матеріальних умов застосовується особистий закон, який у кожній країні розуміється по-різному. Якщо повнолітній громадянин України і 15-річна громадянка Франції бажають укласти шлюб в Україні, то виникає колізія стосовно матеріальних умов укладання шлюбу, адже в Україні відповідно до норм Сімейного Кодексу України, а саме ст. 22 шлюбний вік для жінок становить 18 років .

Формальні умови - це вимоги, які висуваються до процедури оформлення шлюбу, тобто стосуються форми укладання шлюбу. Щодо особливостей форми і порядку укладання шлюбу за законодавством іноземних країн, то законодавчій практиці відомі дві основні форми — державна форма реєстрації шлюбу та релігійна. В багатьох країнах визнається тільки шлюб, який укладено у відповідних державних органах (Бельгія, Нідерланди, Німеччина, Франція, Швейцарія, Японія тощо). В деяких країнах допускається укладання шлюбу лише в релігійних установах (наприклад, Ізраїль, Іран, Ірак, Кіпр, Ліхтенштейн та інші). Поширеним є третій підхід, згідно з яким самі особи можуть вибрати форму укладання шлюбу — державну реєстрацію чи релігійну форму укладання шлюбу (Австралія, Англія, Бразилія, Іспанія, Італія, Канада тощо) [2, с. 4–5]. В Україні визнається лише цивільна (державна) форма реєстрації шлюбу, що також має бути врахована, при укладенні шлюбу з іноземним громадянином. Законодавство про шлюб і сім'ю зарубіжних країн встановлює й перелік обставин, які є перешкодою для реєстрації шлюбу. Насамперед це наявність родинних зв'язків між нареченими. Не завжди однаково регулюються законодавчими актами питання щодо реєстрації шлюбу між усиновителями та усиновленими, або з участю їх родичів. У більшості країн забороняються шлюби між усиновителями й усиновленими. Не може бути укладено шлюб, якщо хоча б один з майбутнього подружжя перебуває в іншому офіційно зареєстрованому шлюбі. Для того, щоб укласти новий шлюб, необхідно припинити попередній [3, с. 207]. Але в іноземців у національних паспортах відсутні відомості про сімейний стан, отже іноземці мають в обов'язковому порядку одночасно подати документ про те, що вони не перебувають у шлюбі на момент реєстрації нового шлюбу, тобто це посвідчує довідка

про сімейний стан. Довідка видається уповноваженим органом країни відповідного громадянства та легалізується консульською установою в цій країні.

Законодавство України передбачає обставини, які перешкоджають укладанню шлюбу з іноземним громадянином в ст.ст. 25-26 Сімейного кодексу України. Укладання шлюбу між громадянином України та іноземцем може здійснюватись: на території України, за кордоном, у консульській установі або дипломатичному представництві. Умови дійсності таких шлюбів в Україні встановлені Розділом IX Закону України «Про міжнародне приватне право» від. 23.06.2005 р. Розірвання шлюбу може відбуватися в судовому порядку або через державні органи РАЦСу. Відповідно до ст. 106 СК України в державних органах РАЦСу розриваються шлюби за спільною заявою подружжя, яке немає дітей, незалежно від наявності між ними майнового спору [1].

Процедура розірвання шлюбів у міжнародному приватному праві має національні особливості. Розірвання шлюбу за взаємною згодою неможливе у Франції протягом перших шести місяців шлюбу. Англійська правова система передбачає, що заява про розірвання шлюбу не може бути надана, якщо з моменту укладення шлюбу не минуло трьох років. За законодавством США розірвання шлюбу відбувається як в судовому, так і позасудовому порядку. Проте позасудовий порядок можливий лише за наявності шлюбного договору між подружжям, в якому передбачено майнові права та обов'язки сторін та їх майнові права та обов'язки стосовно дітей [4, с. 174–175].

Також існують країни, в яких процедура розірвання шлюбу є максимально спрощена. Наприклад, у деяких штатах Мексики особиста присутність чоловіка і дружини під час розлучення не вимагається: свою заяву вони можуть відправити поштою, а також, в такий самий спосіб отримати рішення суду. Відповідно до законодавства Швеції, шлюб може бути розірваний за заявою одного з подружжя, а також позивач не повинен пояснювати суду причини розірвання шлюбу, а суд – не має права перевіряти, чи дійсно мав місце розпад шлюбу. Якщо інша сторона подружжя не має заперечень щодо розлучення, то шлюб розривається без призначення будь-яких строків. Такий підхід зумовлений концепцією невтручання держави в особисте життя своїх громадян.

На основі вищезазначеного, можна зробити висновок, що подібні невідповідності, які породжують за собою розбіжності матеріального права стосовно укладення і розірвання шлюбів певним чином впливають

на колізійне регулювання даної сфери. Також, відповідно до іноземного законодавства держав, форма шлюбу повинна визначатися за місцем його укладання. При вирішенні подібних колізійних проблем на практиці у сфері шлюбно-сімейних відносин не є недостатнім знати лише колізійну норму або ж певне положення законодавства держави, до якого воно відсилає. Потрібно також передбачити можливість зворотного відсилання, а також враховувати положення чинних міжнародних конвенцій та договорів між державами, які певним чином займаються вирішенням тих чи інших колізійних проблем.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
2. Жушман В.П. Міжнародне приватне право: [Підручник] / В.П. Жушман, І.А. Шуміло. – Х.: Право, 2011. – 320 с.
3. Кузьменко С.Г. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник С.Г. Кузьменко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
4. Шимон С.І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн: [Навчальний посібник] / С.І. Шимон. – К.: КНЕУ, 2004. – 220 с.

*Федорова Анна Вадимівна
студентка Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Бойчук Дмитро
Сергійович, кандидат юридичних
наук, асистент кафедри
міжнародного права Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМАТИКА МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Наразі досить дискусійним та актуальним питанням сьогодення для Європейського Союзу є та залишатимуться проблеми у сфері міграційної політики та перспективи їх вирішення. Події останніх років доволі яскраво

констатують факт некерованої хвилі біженців країн Сходу, масштабний рух мігрантів, що створило загрозу національній безпеці держав-членів Євросоюзу. Розглядаючи дану проблему суто у розрізі її виникнення, слід пам'ятати, що спільнота країн Європейського Союзу є могутнім центром, який притягує міграційні потоки. Офіційно питання міграції в ЄС було закріплено Маастрихтським договором, а Лісабонський договір, в свою чергу, пізніше значно розширив сферу повноважень інституцій у контексті міграційної політики.

Варто наголосити на тому, що у просторі ЄС сформувалася стійка міграційна криза, основними аспектами якої є: безпрецедентне зростання масштабів нелегальної трудової імміграції, поява ізольованих іммігрантських етнічних общин та насамперед існування «лояльних» принципів, які спрямовані беззаперечно на захист прав мігрантів. Так, відповідно до ч.2 ст. 3 ДЄС: «Союз надає своїм громадянам простір свободи, безпеки й правосуддя без внутрішніх кордонів, на якому забезпечено вільний рух осіб разом з належними заходами, пов'язаними із контролем на зовнішніх кордонах, притулком, імміграцією та попередженням і боротьбою зі злочинністю». Та ч. 2 ст. 67 ДФЄС закріплює положення щодо забезпечення Союзом відсутності контролю осіб на внутрішніх кордонах та формуванні спільної політики притулку, імміграції та контролю на зовнішніх кордонах на основі солідарності держав-членів та справедливого ставлення до громадян третіх країн. [1] Тож, величезна кількість мігрантів у пошуках кращого життя, подалі від економічної нестабільності, зубожіння, голоду, соціальної несправедливості та проблем, які сьогодні не може, або не бажає подолати міжнародне співтовариство, створюють певні труднощі для урядів держав-членів Євросоюзу з їх вигнання. [2]

Звісно, через те, що відбувся нерівномірний розподіл та навантаження на деякі країни союзу, треба було шукати шляхи вирішення вищезазначеної проблеми, тому Європейська Рада та Комісія розробила принцип квотного розподілу мігрантів, на меті якого всі країни-члени мали брати обов'язкову участь у програмі переміщення, за винятком деяких. [3] Проте, серед країн продовжували палати протиріччя. Втілюючись в «егоїстичне» прагнення захисту власних інтересів, співпраця між державами могла мати лише обмежений характер. [5] Після цього у 2018 році обов'язкові квоти змінили нові принципи міграційної

політики, за якими прийняття біженців здійснюється добровільною згодою країн.

Окрім вищезазначеного, мабуть основними напрямками міграційної політики Євросоюзу слід вважати: посилення зовнішнього контролю незаконного перетину біженцями кордонів держав-членів, запровадження обмежень потоку мігрантів, задля реалізації якого, мають бути прийняті відповідні нормативно-правові документи, уніфікація загальноєвропейського законодавства, створення платформ регіонального розвантаження за межами союзу тощо. [4]

Таким чином, по - перше, слід враховувати той факт, що такий складний комплексний феномен як міграція, неможливо повністю і всебічно описати, він являє собою доволі тривалий та еволюційний процес, що вимагає постійного моніторингу та корегування. Але, наразі ситуація є такою, що основною метою, яка стоїть перед Європейським Союзом – є встановлення якомога жорстких правил міграційної політики, посилений контроль зовнішніх та внутрішніх кордонів країн задля збереження національної безпеки, уніфікація нормативно-правових актів й створення загальних принципів протидії відповідно до викликаних потреб сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями // Верховна рада України. – 2010. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06
2. Бондарчук В.В. Європейська міграційна криза та стабільність ЄС/ В.В. Бондарчук// Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 2 (02). – 2016. – с. 28-31
3. Солодько А., Фітісова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики// Довідкова інформація офіційного сайту Аналітичного центру CEDOS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>

4. Пак Н.А. Міграційна політика Європейського Союзу: проблеми і перспективи// Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Х., 2017. - № 6. – с. 54-57.
5. Малиновська О.А. Міграційна політика: теоретичні підходи та напрями наукового аналізу// Демографія та соціальна економіка, 2018. - № 2 – с. 27-37.

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне
право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне
право. Міжнародне приватне право. Трудове право та
право соціального забезпечення**

*Брошак Людмила Володимирівна
студентка IV курсу юридичного
факультету Тернопільського
національного економічного
університету*

*Науковий керівник: Зигрій Ольга
Володимирівна, кандидат
економічних наук, доцент, доцент
кафедри цивільного права і процесу,
Тернопільський національний
економічний університет*

**РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ
ПРАЦІВНИКА**

Законодавство України про працю забезпечує право вільного вибору місця роботи, роду занять, а також безперешкодного переходу на будь-яку іншу роботу. Тому працівникам надається можливість розірвати трудовий договір за своєю ініціативою, що досить часто називають звільненням за власним бажанням. Дане питання є досить актуальним для сьогодення і потребує подальшого вивчення.

На практиці найпоширенішим випадком припинення трудового договору є розірвання трудового договору з ініціативи працівника. За ініціативою працівника може бути розірваний як трудовий договір укладений на невизначений строк (ч. 1 ст. 38 КЗпП України), так і строковий трудовий договір (ст. 39 КЗпП України) з урахуванням певних особливостей та порядку припинення, які визначені для кожного із зазначених видів трудових договорів [2].

Згідно ч. 1 ст. 38 КЗпП України працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, попередивши про це власника або уповноважений ним орган письмово за два тижні [1]. Зі змісту вищеподаної статті стає зрозуміло, що безстроковий трудовий договір припиняється після спливу 14-денного строку. Цей строк вираховується з наступного дня відколи було повідомлено роботодавця про майбутнє звільнення. Тобто, працівник працює ще мінімум два тижні, щоб власник або уповноважений ним орган міг знайти йому заміну.

Також у частині 1 ч. ст. 38 КЗпП зазначені і обставини за якими 14-денний термін може бути скорочений. Так у випадку, коли заява працівника про звільнення з роботи за власним бажанням зумовлена неможливістю продовжувати роботу (наприклад, прийняття на роботу за конкурсом, переїзд на нове місце проживання, вагітність, вихід на пенсію, а також з інших поважних причин), власник чи уповноважений ним орган повинен розірвати трудовий договір у строк, про який просить працівник. Тут важливо у своїй заяві зазначити причину, через яку власник буде зобов'язаний звільнити раніше ніж за два тижні. В іншому випадку розірвання трудового договору до настання двотижневого строку є незаконним [4].

Варто звернути увагу і на те, що у КЗпП України не вказано можливості продовження цього терміну (н-д на час відпустки чи на період тимчасової непрацездатності працівника). Це означає, що трудовий договір припиняється у будь-якому випадку після закінчення двотижневого строку повідомлення, за винятком коли після закінчення такого строку працівник не залишив роботи і не вимагає розірвання трудового договору. У цьому випадку власник чи уповноважений ним орган не вправі звільнити працівника за поданою раніше ним заявою, крім випадків, коли на його місце запрошено іншого працівника, якому відповідно до законодавства не може бути відмовлено в укладенні трудового договору (ч. 2 ст. 38 КЗпП).

У КЗпП України також зазначено, що працівник має право у визначений ним строк розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо власник або уповноважений ним орган не виконує законодавство про працю, умови колективного чи трудового договору [1]. Тобто в цьому випадку передбачаються суб'єктивні (порушення трудових відносин роботодавцем) підстави для звільнення за наявності безстрокового

трудового договору. Проте в КЗпП України відсутнє чітке та досконале визначення змісту порушення законодавства про працю, умови колективного або трудового договору. Загалом у статті 2 КЗпП України виділяють такі основні трудові права працівників:

- 1) на одержання роботи з оплатою праці не нижче встановленого державою мінімального розміру;
- 2) на працю шляхом укладення трудового договору про роботу на підприємстві, в установі, організації або з фізичною особою;
- 3) на здорові й безпечні умови праці;
- 4) на відпочинок;
- 5) на об'єднання в професійні спілки та на вирішення колективних трудових конфліктів (спорів) у встановленому законом порядку;
- 6) на матеріальне забезпечення в порядку соціального страхування в старості, а також у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, на матеріальну допомогу в разі безробіття, на право звернення до суду для вирішення трудових спорів, незалежно від характеру виконуваної роботи або займаної посади, крім випадків, передбачених законодавством, та інші права, встановлені законодавством [1].

У трудовому праву співвідносяться відповідні обов'язки з боку роботодавця. Так, наприклад, роботодавець зобов'язаний своєчасно й у повному обсязі виплачувати заробітну плату відповідно до Закону України «Про оплату праці», також створити умови для праці відповідно до вимог Закону України «Про охорону праці». У випадку порушення роботодавцем своїх обов'язків, які порушують права працівників, які закріплені в статті 2 КЗпП України, працівник має право ініціювати звільнення[3].

Статтею 39 КЗпП України передбачено, що строковий трудовий договір підлягає розірванню достроково на вимогу працівника в разі його хвороби або інвалідності, які перешкоджають виконанню роботи за договором, порушення власником або уповноваженим ним органом законодавства про працю, колективного або трудового договору та у випадках, передбачених ч. 1 ст. 38 КЗпП України. Строковий трудовий договір може бути розірвано за ініціативою працівника достроково лише за наявності зазначених поважних причин. При цьому письмове попередження власника або уповноваженого ним органу за два тижні не

здійснюється. Працівник може залишити роботу лише тоді, коли власник або уповноважений ним орган видасть наказ про звільнення з роботи [4].

Розірвання трудового договору з ініціативи працівників є юридичною гарантією свободи праці, яка відображає, що лише самій особі як суб'єкту права належить виняткова можливість розпоряджатися своїми здібностями до праці[2].

Вивчаючи та досліджуючи дану тему робимо наступні висновки, що процедура звільнення за бажанням працівника ретельно виписана в нормах законодавства, тобто під час звільнення за власним бажанням працівник діє правомірно. Подання письмової заяви про звільнення за власним бажанням є стандартним способом вираження волевиявлення працівника. Такий вид попередження роботодавця про майбутнє звільнення є, з одного боку, юридичною гарантією захисту працівника від звільнення з ініціативи роботодавця до закінчення строку попередження та надання йому часу для зважування доцільності такого звільнення, а з іншого - забезпеченням можливості роботодавця підібрати нового працівника на вивільнюване робоче місце та уникнути будь-яких негативних наслідків спричинених відсутністю працівника.

Література:

1. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.71 № 322-VIII. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Герасимчук О. С. Припинення трудового договору з ініціативи працівника: досвід України і Польщі / О.С. Герасимчук //Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : Зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 19 квітня 2018 р.) — Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2018. — 556 с.
3. Перевалова Л.В. Правове регулювання трудових відносин : навч. посіб. / Перевалова Л.В., Гаєвая О. В., Гаряєва Г. М. та ін. – Харків: НТУ «ХП», 2018.
4. Тихонович Ю.С. Правовий механізм регулювання звільнення з ініціативи працівника / Ю.С. Тихонович // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – Вип. 73. – С. 408-414.

*Ваврик Лілія Олегівна
студентка IV курсу юридичного
факультету Тернопільського
національного Економічного
університету*

*Науковий керівник: Жуковська Ярина
Михайлівна, кандидат юридичних
наук, доцент кафедри міжнародного
права, міжнародних відносин та
дипломатії Тернопільського
національного Економічного
університету*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Міжнародно-правова відповідальність держав – один з основоположних і найстаріших інститутів міжнародного права. Дотримуючись принципу суверенної рівності держави беруть участь у взаємних відносинах та в багатосторонньому міжнародному спілкуванні, володіючи суверенітетом як політико-правовою властивістю, що виражає верховенство кожної з них усередині країни та незалежність у зовнішніх справах [1].

Водночас зазначений принцип не є ознакою відсутності взаємодії та взаємозалежності держав, оскільки жодна держава не може існувати й розвиватись в ізоляції від усього світового співтовариства. Згаданий принцип дає змогу державі здійснювати будь-які дії, що не суперечать встановленим принципам і нормам міжнародного права.

Якщо ж держава не виконує або порушує свої зобов'язання, що випливають із норм міжнародного права, цілком закономірно постає питання про її відповідальність перед окремими державами чи світовим співтовариством загалом.

Підставою міжнародно-правової відповідальності держави є порушення нею міжнародного зобов'язання чи завдання шкоди. Щоб зробити висновок про наявність міжнародного правопорушення,

необхідно встановити, чи мала місце дія або бездіяльність посадових осіб чи органів держави, що за чинними нормами міжнародного права може бути поставлено у вину державі, і така поведінка порушила міжнародне зобов'язання цієї держави.

Оскільки держава може здійснювати певні дії або не діяти за допомогою своїх органів і посадових осіб, їй може ставитись у провину міжнародно-протиправна поведінка лише таких індивідів, які мають статус органу держави або її посадової особи. Дія чи бездіяльність цих осіб, що порушує норму міжнародного права, розглядається в міжнародній практиці як поведінка самої держави [2].

Держава буде нести міжнародну відповідальність за дії свого законодавчого органу, якщо він прийняв закон або інший нормативний акт, що суперечить міжнародним зобов'язаннями цієї держави.

Якщо держава-порушниця не виконує свої зобов'язання то вона, відповідно, скоює нове правопорушення, тому виникають нові правовідносини, у яких потерпіла держава вже має право застосувати примусові заходи до держави-порушниці задля виконання її суб'єктивних зобов'язань [3].

Підстави відповідальності поділяються на юридичні та фактичні.

Юридичні підстави – це сукупність юридично обов'язкових міжнародно-правових актів, на підставі яких певна поведінка (дія чи бездіяльність) кваліфікується як міжнародне правопорушення. Юридичні підстави відповідальності можуть міститись у будь-яких джерелах міжнародного права та інших актах, які фіксують обов'язкові для держави правила поведінки. Ними є правомірні, юридично чинні договори, звичаї, рішення міжнародних судів та арбітражів.

Фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності – це те, за що настає відповідальність. Тобто це певний юридичний факт, а саме міжнародне правопорушення [2].

Вирішення питання про те, чи є дія держави порушенням міжнародних зобов'язань і фактичною підставою для відповідальності, залежить від наявності в неї ознак правопорушення.

Основними складовими елементами міжнародного правопорушення є протиправна поведінка, шкода (збиток), заподіяний протиправною поведінкою, та причинний зв'язок між дією й шкідливими наслідками.

Більш спірним у науці міжнародного права є включення вини суб'єкта до переліку об'єктивних ознак міжнародного правопорушення.

Протиправна поведінка виявляється в порушенні міжнародних зобов'язань держави у формі дії чи бездіяльності. Протиправність у міжнародному праві означає невідповідність між правовою нормою та поведінкою держави.

Прояви протиправної поведінки :

- недотримання органами держави її міжнародних зобов'язань, що виявляється в порушенні прав інших держав, міжнародних організацій;
- недотримання органами держави її міжнародних зобов'язань, що виявляється в порушенні прав фізичних і юридичних осіб;
- недотримання органами держави її міжнародних зобов'язань у зв'язку із самочинними діями юридичних і фізичних осіб;
- недотримання органами держави її міжнародних зобов'язань, що виникають у зв'язку з протиправною діяльністю на її території органів інших держав та міжнародних організацій [4].

Будь-яка протиправна поведінка завдає шкоду законним інтересам суб'єктів міжнародного права, які охороняються міжнародним правом, негативно впливає на міжнародний правопорядок. Шкода може бути як матеріальною (територіальні, майнові втрати, збитки), так і нематеріальною (обмеження прав, честі, гідності, престижу держави тощо). Часто шкода має змішаний характер.

Наявність необхідних ознак дає змогу не лише кваліфікувати певну поведінку як правопорушення, а й відокремити останнє від схожих діянь, що не мають усіх необхідних ознак, наприклад недружнього акту та злочинів міжнародного характеру [5].

Юридичною підставою для відповідальності за такі діяння є міжнародні угоди з боротьби з конкретними видами злочинів і прийняті відповідно до них внутрішньодержавні норми кримінального права. Боротьба з такими правопорушеннями передбачена нормами міжнародного права, проте відповідальність фізичних осіб у таких випадках не є міжнародно-правовою. Головною ознакою цих правопорушень є те, що вони здійснюються поза межами державної політики індивідами, які не є посадовими особами держави, що діють від її імені, а навпаки, діють, як правило, на порушення законодавства й правопорядку власної держави.

Список використаних джерел:

1. Вопросы теории международного права. / Тункин Г. И. – М.: Международные отношения, 1962. – 436 с.
2. Курс международного права. - М., Наука, 1969. – 648 с.
3. Международно-правовая ответственность: (Сущность и основание) / Фарукшин М.Х. - М.: Юрид. лит., 1971. -560 с .
4. Міжнародне право. / Під ред. Баймуратова А.В. – Донецьк, 2008. – 436 с.
5. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. – К. : Знання, 2012. – 631 с.

*Гуйван Петро Дмитрович
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
докторант Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ

Дотримання визначеності при правотворенні і правозастосуванні гарантує однозначність та зрозумілість правових норм, забезпечує їхню несуперечливість, інституційний взаємозв'язок між собою, дозволяє сформулювати механізми їхнього тлумачення тощо. Якщо кожна окрема людина мусить підпорядковуватися праву, якщо вона має пристосовувати свою поведінку до його вимог, то очевидно, що першою умовою упорядкованого суспільного життя є визначеність таких вимог. Усіляка непевність у цьому відношенні суперечить самому поняттю правопорядку і ставить людину у вельми складне становище: невідомо, що виконувати і до чого пристосовуватися. Відтак, визначеність правових норм є однією із перших та найбільш суттєвою вимогою людської особистості до права, невід'ємним правом людини, оскільки індивід *vis-à-vis* держави має право вимоги, щоб держава точно вказала, що від нього вона вимагає та які межі йому ставить [1, с. 119].

В правозастосовній царині використання принципу юридичної певності гарантує обов'язковість реалізації правових норм, чітку взаємодію між законодавчою та судовою гілками влади у конкретизації законів, запровадження механізму належного виконання судових рішень, неприпустимість свавільного перегляду остаточних правозастосовних вердиктів. До змісту даного принципу у вказаній сфері також прийнято включати ясність і чіткість правових норм, їхню зрозумілість для правильного застосування, стабільність законних та обґрунтованих судових актів та стабільність правовідносин, що виникають та розвиваються на їх основі, щоб заінтересовані особи з розумним ступенем вірогідності могли передбачити наслідки застосування судом діючих правових приписів і відповідно до цього передбачати наслідки вибору того чи іншого варіанта своєї поведінки [2, с. 22]. Принцип правової визначеності має за мету забезпечити учасників відповідних відносин можливістю точно спрогнозувати результати своїх вчинків, у тому числі дати надію, що права цих осіб будуть захищеними, що при вирішенні спору дії правозастосовного органу будуть прогнозовані та передбачувані і не будуть змінюватися від випадку до випадку, від регіону до регіону.

У темпоральному вимірі застосування даного основоположного принципу забезпечує очікуваність правових норм, їхню спрямованість в майбутнє, стабільність відносин на осяжний період, неможливість застосування актів законодавства «заднім числом». Важливу роль в цьому відношенні грає правило, закріплене, зокрема у ст. 58 Конституції України, про чинність лише тих нормативних актів, які були в установленому порядку оприлюднені. При цьому у разі виникнення на стадії правозастосування питання про оприлюднення правового документу саме суб'єкт владних повноважень повинен надати правозастосовному органу докази цього, покладання такого обов'язку на громадянина є неприпустимим. А ненадання відповідних доказів слід вважати як недоведеність факту чинності відповідного документу (іншими словами, нечинність акту презумується). В будь-якому разі подібні нечинні правові документи не можуть бути покладені в основу судового рішення.

Принцип правової визначеності розглядається як визначальний і відповідними європейськими правовими інституціями. Так, Європейський суд постулює юридичну певність як конституційний принцип, який

вимагає того, щоб будь-який громадянин перед тим, як вдатися до певних дій, мав змогу знати заздалегідь, які правові наслідки настануть. Сутність принципу правової визначеності Суд Європейського Союзу сформулював як забезпечення передбачуваності ситуації та правовідносин у сферах, що регулюються, цей принцип не дозволяє державі посилаючись на відсутність певного правового акта, який визначає механізм реалізації прав і свобод громадян, закріплених в конституційних та інших актах. Як зазначив Європейський суд, принцип правової певності означає, що зацікавлені особи повинні мати змогу покладатись на зобов'язання, взяті державою, навіть якщо такі зобов'язання містяться в законодавчому акті, який загалом не має автоматичної прямої дії [3]. Крім того, Європейський суд вважає, що принцип правової визначеності становить основний елемент принципу верховенства права, та *res judicata* тобто, щоб остаточне вирішення судом спору не ставилося під сумнів. За великим рахунком, можна погодитися з тими науковцями, котрі вважають, що, попри формальні вимоги до визначеності правової норми та правозастосовного акту, в решті-решт юридична певність являє собою не визначеність права, а визначеність прав індивіда в межах конкретних правовідносин. Визначеність правових приписів, неприпустимість їхнього свавільного застосування, зміни тощо є лише засобами досягнення даної мети.

Значна роль у процесі формування доктрини правової визначеності на теренах української держави належить практиці Європейського суду з прав людини. Річ у тім, що рішення даного міжнародного правозастосовного органу законодавством віднесені до джерел національного права, тож вони є обов'язковими для судів нашої держави. При цьому варто враховувати, що під прецедентами, застосованими судом, потрібно розуміти не самі розглянуті справи, а ті основоположні принципи в тлумаченні і застосуванні норм Конвенції, які були вироблені при розгляді справ і викладені в судових рішеннях. Але навряд чи можна стверджувати, що суд завдяки прецеденту творить право, адже Конвенція йому такого права не надає. Тобто, суд не підміняє собою законодавця в особі держави-учасника Конвенції. Цим відрізняється прецедент Європейського суду від прецеденту, наприклад, в англійському праві, де суддя за певних обставин може виступати, по суті, в ролі законодавця» [4]. Зокрема, ЄСПЛ констатував, що процесуальні норми створюються для забезпечення належного відправлення правосуддя і дотримання принципу

юридичної визначеності та, що сторони провадження повинні мати право очікувати застосування вищезазначених норм. Принцип юридичної визначеності застосовується не тільки щодо сторін провадження, а й до національних судів.

Вимоги, які впливають з визначеності у процесі правотворення і правозастосування, передбачають, що нормативно-правові акти повинні виконуватись, має існувати практика уточнення (конкретизації) змісту таких актів, повинна застосовуватися практика однакового застосування закону та рішення судів повинні бути остаточними й обов'язковими і підлягати виконанню. Між тим, існують численні приклади, які наочно ілюструють, що не досить чіткі та визначені приписи законодавця у одній і тій же сфері регулювання шляхом різного їх тлумачення при застосуванні можуть призводити до прийняття абсолютно протилежних рішень, і це є проявом невизначеності правової системи. Іноді суперечливі положення нормативного акту, що не дозволяє досягти визначеності у правовому регулюванні, містяться в одному й тому документі.

Так, дуже важливим є розуміння суддею, який вирішує конкретний спір, змісту частини 6 статті 128 Цивільного процесуального кодексу України та співвідношення цієї норми з іншими. Значна кількість українських суддів тлумачить цю норму, як вимогу закону про відсутність необхідності чекати підтвердження повідомлення про отримання повістки адресатом, якщо вона була спрямована за адресою його місця проживання чи місця перебування, зареєстрованою у встановленому законом порядку. Отже, за таких обставин суди вважають особу, яка приймає участь у справі, належно повідомленою і у залежності від її статусу у справі або залишають позов без розгляду (неявка позивача), або приймають заочне рішення (неявка відповідача).

Дана, здавалося б, несуттєва проблема, насправді, призводить до значних негативних наслідків та порушує права людини. Так, вважаючи відповідача повідомленим шляхом направлення йому повістки, суд, як правило, приймає заочне рішення, вирішуючи справу по суті. В той же час, не будучи дійсно повідомленим про судовий розгляд, особа позбавляється можливості заперечувати проти вимог, надавати докази у справі тощо. Окремо слід відзначити, що за вказаних обставин відповідач не може навіть заявити про сплив позовної давності за вимогами до нього і у такий спосіб взагалі унеможлиблюється його захист [5] (бо позовна

давність застосовується лише за заявою сторони в спорі, зробленою у суді першої інстанції, в апеляційному суді вона не має значення). Між тим, Європейський суд у своїй практиці напрацював критерії, застосування яких кваліфікує такі вчинки як порушення ст. 6 Конвенції у вигляді незабезпечення рівності сторін процесу. Зокрема, у справі «Федоров і Федорова проти України» Суд встановив, що не було доказів, що заявників повідомили про розгляд, за результатом якого було винесено рішення по суті справи [6], відтак – визнав їхні права порушеними.

Крім вказаного наслідку, невизначеність надалі продовжується при оскарженні даного рішення. Річ у тім, що порядок та процедура оскарження судових рішень місцевих судів, винесених за відсутності відповідача, у залежності від того, як кваліфікувати його неявку на засідання (був він у належний спосіб попереджений, чи ні) суттєво відрізняються. Якщо особа в установленому порядку була повідомлена про засідання, але не з'явилася, не повідомивши причини, заочне рішення може нею бути оскаржене до того ж суду, який прийняв рішення. Коли ж такого повідомлення не було, оскарження відбувається в апеляційному порядку до суду апеляційної інстанції. Це буде правильним, навіть якщо за таких обставин місцевий суд написав у самому тексті, що прийняте ним рішення є заочним, адже, насправді, воно таким не було.

Перелік використаних джерел:

1. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права. М.: Статут, 1998. 353 с
2. Масаладжиу Р. Принцип правовой определенности в науке, практике ЕСПЧ и его влияние на доступность правосудия на стадии надзорного производства в гражданском и арбитражном процессе. Арбитражный и гражданский процесс. 2009. № 7. С. 22-25.
3. Case Yvonne van Duyn v Home Office Judgment of the Court of 4 December 1974. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:61974CJ0041&from=EN>
4. Пресняков М.В. Правовая определенность: формальный и материальный аспекты. Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Эконом. Управл. Право. 2014. <https://cyberleninka.ru/article/v/pravovaya-opredelennost-formalnyy-i-materialnyy-aspekty>

5. Буроменський М. Звернення до Європейського суду з прав людини: практика Суду і особливості українського законодавства. Харківська правозахисна група. - Х., 2000. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1080677442>
6. Рішення Октябрського районного у м. Полтаві суду від 23 грудня 2016 року у справі № 554/8532/16-ц. Архів Октябрського районного у м. Полтаві суду за 2016 рік.
7. Рішення ЄСПЛ від 7 липня 2011 року у справі «Федоров і Федорова проти України» (Fyodorov and Fyodorova v. Ukraine), заява № 39229/03. URL: <http://europeancourt.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/fedorov-i-fedorova-protiv-ukrainy-postanovlenie-evropejskogo-suda/>

*Дмитренко Артем Миколайович
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», II курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

Спадковий договір є правочином за яким одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача. Спадковий договір є консенсуальним, оскільки він вважається укладеним з моменту досягнення сторонами згоди за всіма істотними умовами за умови дотримання визначеної у законодавстві форми.

Спадковий договір є двостороннім, оскільки права та обов'язки за договором виникають у кожного із учасників, причому правам однієї сторони кореспондують обов'язки другої сторони. Відчужувач має право вимагати у набувача вчинення дій майнового характеру, покладених на

нього спадковим договором, і не повинен укладати заповіт щодо майна, яке уже є предметом договору (у такому випадку заповіт буде нікчемний), а також відчужувати це майно. У спадковому договорі для більшої обережності можна вказати особу, яка буде стежити за виконанням розпоряджень відчужувача. Під розпорядженням може бути матеріальне утримання протягом життя, відвідування культурних заходів, розпорядження на рахунок свого похорону, утримання третіх осіб, оплата освіти комусь із родичів, або знайомих. Спадковий договір фактично має два предмети — основний і допоміжний. Основним предметом цього договору є передача у власність набувача майна, яке належить відчужувачеві і переходить у власність набувача у випадку смерті відчужувача. Це можуть бути індивідуально визначені речі (колекція картин, цінна бібліотека) або речі, визначені родовими ознаками, рухоме і нерухоме майно (квартира, будинок, дача, земельна ділянка, автомобіль). Основний предмет спадкового договору передбачає встановлення речового права у вигляді права власності набувача щодо визначеного майна відчужувача на випадок смерті останнього. Допоміжний предмет становлять дії набувача на виконання особистого розпорядження відчужувача відповідно до спадкового договору. Майно, яке є предметом спадкового договору, переходить у власність набувача лише після смерті відчужувача. До настання смерті відчужувача жодних прав на його майно у набувача немає.

У зарубіжних джерелах зустрічаються міркування з приводу недопустимості укладення спадкового договору, який за законодавством окремих країн є однією з підстав спадкування (ЦК Німеччини, ЦК Австрії, ЦК Швейцарії), у зв'язку з тим, що він обмежує свободу заповіту спадкодавця. Як правильно зазначає З. В. Ромовська [1, с. 16], при укладенні спадкового договору можливість розпорядження майном обмежується не більше, ніж, скажімо, при укладенні договору купівлі-продажу чи дарування. Адже якщо певне майно є предметом договору купівлі-продажу чи дарування, то продавець або відповідно дарувальник більше не може розпорядитися цим майном за життя. Подібна ж ситуація, але з деякими особливостями, має місце й при укладенні спадкового договору. Спадковий договір є договором за життя і, розпорядившись певним майном ще за життя, відчужувач не може розпорядитися ним ні вдруге за життя, ні на випадок смерті. По-друге, закріплений законом

принцип свободи договору (ст. 627 ЦК України) надає особі можливість вибору поведінки – укласти чи не укласти договір. Таким чином, обмеження можливості розпорядження майном внаслідок укладення спадкового договору є цілком природним явищем і жодним чином не характеризує цей договір з негативної сторони.

Література:

1. Яворська О.С. Розірвання договору довічного утримання (догляду) / О.С. Яворська // Університетські наукові записки. - 2014. - № 3. - С. 130-136.
2. Чуйкова В. Правова характеристика спадкового договору / В. Чуйкова // Підприємництво, господарство і право. - 2005. - №4, - С. 3-4

***Зигрій Олеся Володимирівна**
студентка 3-го курсу юридичного
факультету Тернопільського
національного економічного
університету*

***Науковий керівник: Зигрій Ольга**
Володимирівна, кандидат
економічних наук, доцент, доцент
кафедри цивільного права і процесу,
Тернопільський національний
економічний університет*

СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО ЯК ОДНА З ФОРМ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ

В Україні сурогатне материнство перебуває на стадії розвитку, тому відсутня практика його захисту та використання, виникає ряд правових та морально-релігійних перепон щодо надання можливості його реалізації. Дана тема дослідження є досить актуальною для сьогодення і потребує подальшого вивчення, адже вже роками існують суперечки морального, юридичного та релігійного характеру. Дитина у такому випадку стає

товаром, який можна купити і продати. Материнство при цьому стає нічим іншим, як високооплачуваною договірною роботою й справжньою комерцією.

У нашій державі сурогатне материнство є цілком законним і тому присутня комерційна форма. Ці положення вписані у Сімейному кодексі України й зрозуміло, що подружжя, яке дало згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій, має всі батьківські права і обов'язки щодо дітей, які народилися в результаті використання цієї методики. Через лояльне законодавство і невисокі ціни Україна стає одним з центрів сурогатного материнства.

Слід відмітити, що Закон не захищає інтереси біологічної матері, а ставить на перше місце умови угоди, яка була укладена між сурогатною матір'ю та подружжям. Також законодавець не допускає можливості того, що сурогатна матір захоче залишити дитину собі, не зберігає за нею права залишити свою дитину та бути зареєстрованою у органах реєстрації актів цивільного стану.

Сурогатна мати ніяк не може претендувати на народжену нею дитину, яка в законодавчому плані залишається для неї чужою, що робить цей метод розв'язання проблеми з безплідністю привабливим для іноземців.

Сурогатного материнства законодавчо заборонено у Франції та Німеччині, а дозволено в більшості штатів Америки, Південно-Африканській республіці, Грузії. Проте у деяких країнах дозволено лише некомерційне сурогатне материнство. Тому, відсутність закону про сурогатне материнство робить Україну привабливою для комерційного сурогатного материнства.

Відсутність закону про сурогатне материнство робить Україну надзвичайно привабливою для комерційного сурогатного материнства для іноземців, при цьому враховуючи ще й ряд вагомих причин: низька вартість порівняно з ін. держави, законодавчо дозволена та проста юридична процедура, мінімум необхідних для процедури документів, відсутність законодавчих обмежень для іноземців як в інших країнах, фактична відсутність контролю з боку держави за дотриманням всіх юридичних моментів та ін. [2].

Незалежні експерти вказують, що в Україні немає жодного контролю і регламентації цієї сфери, а найбільша прогалина – довідка про

генетичну спорідненість замість ДНК-тесту видає сама клініка, що уможлиблює численні спекуляції та фактично торгівлю дітьми, якщо дитина генетично не є рідною з батьками.

Непохитною у своєму ставленні до цього питання є церква. За її канонами, сурогатне материнство, як і торгівля дітьми, є тяжким злочином, гідним суворого осуду.

Отже, дана тема є досить дискусійною. Вважаємо, що з метою удосконалення регулювання питання сурогатного материнства необхідне законодавче закріплення. Сурогатне материнство в Україні має бути більш чітко регламентованим, основним має бути врахування інтересів дитини.

Література:

1. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/page>

*Комінко Марія Михайлівна
студентка IV курсу юридичного
факультету Тернопільського
національного економічного
університету*

*Науковий керівник: Зигрій Ольга
Володимирівна, кандидат
економічних наук, доцент, доцент
кафедри цивільного права і процесу,
Тернопільський національний
економічний університет*

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

У нестабільний період розвитку нашої держави одним з важливих моментів у трудовій сфері виникає питання юридичних гарантій права на працю, що визначається актуальністю даної теми.

Особливістю гарантій є те, що вони передбачають обов'язок держави забезпечити громадянам рівні можливості у реалізації їхнього суб'єктивного права. Розглядаючи проблему гарантій права на працю, потрібно перш за все з'ясувати: як саме держава бере на себе обов'язок забезпечувати і законодавчо закріплювати права на працю в сучасних умовах. У ст. 43 Конституції України проголошено, що кожен має право на працю та має право заробляти собі на життя працею, яку вільно обирає чи на яку вільно погоджується [1].

Щоб визначити суть трудових юридичних гарантій потрібно розкрити саме поняття. На жаль на даний момент немає законодавчо закріплено визначення і в юридичній літературі ми можемо спостерігати наступні підходи до визначення поняття «юридичні гарантії у трудовому праві».

На думку В.О Патюліна зазначає, що юридичні гарантії – це правові норми, які визначають специфічні юридичні засоби, умови та порядок реалізації прав, юридичні засоби їх охорони та захисту у випадку їх порушення. Основний акцент в цьому визначенні потрібно зробити на реалізації і забезпеченні прав людини [5].

Науковець В. І. Князева подає юридичні гарантії як державно-правові засоби, які забезпечують здійснення і охорону прав та свобод й обов'язків людини, громадянина, які найбільшою мірою складають механізм реалізації, охорони прав, свобод та обов'язків людини й громадянина [4].

Повністю погоджуємося з вищенаведеними визначеннями науковців. Проте, вважаємо за доцільне підкреслити, що юридичні гарантії права на працю - це дієві важелі, за допомогою яких забезпечується існування стабільних трудових правовідносин.

Структурно юридичні гарантії становлять багаторівневу систему, ускладнену різними взаємозв'язками. Структура системи юридичних гарантій включає в себе:

- по-перше, юридичні акти, тобто закони, підзаконні та інші нормативні акти, які містять норми про права і свободи людини;
- по-друге, організаційно-правову діяльність суб'єктів права;
- по-третє, спеціальні гарантуючі методи впливу на суспільні відносини; тобто правотворчі, правореалізуючі та контрольно-наглядові процеси, спрямовані на забезпечення прав і свобод людини [3].

У теорії права до ознак юридичних гарантій відносять: нормативність (визначені виключно в текстах нормативно правових актів), постійний характер їх дії, системність (всі юридичні гарантії утворюють собою певну систему), (юридичні гарантії у всіх випадках в кінцевому результаті повинні забезпечити людині реальне користування наданими Конституцією і законом благами), загальність [4].

На нашу думку сутність юридичних гарантій полягає не в організаційно-правових засадах а безпосередньо в охороні захисті та забезпеченні безперешкодної реалізації прав, свобод та законних інтересів учасників трудових правовідносин. Організаційно-правові засоби складають не сутність юридичних гарантій а допомагають реалізації останніх. З іншого боку юридичні гарантії реалізуються не лише за допомогою організаційно-правових засобів але й соціально-економічних політичних і деологічних та культурних умов а також юридичних способів прийомів і форм.

Юридичні гарантії в трудовому праві мають певні особливості. Специфіка юридичних гарантій передбачених в трудовому законодавстві України можна виділити в наступних аспектах:

- деякі з них мають обмежену сферу дії, тобто застосовуються до певного кола осіб (наприклад розраховані на неповнолітніх, жінок, інвалідів);

- юридичні гарантії, що закріплені в Кодексі законів про працю України, характеризуються неоднозначністю вступу в дію:

1. одні гарантії починають діяти до виконання трудових правовідносин (наприклад, заборона під час прийняття на роботу вимагати роботодавцем документи та відомості про особу, подання яких не передбачено законодавством – ст. 25 КЗпП);

2. інші лише після їх виникнення (наприклад, гарантії на отримання заробітної плати починає діяти лише після того, як працівник приступив до виконання своїх трудових обов'язків);

- припинення дії гарантій відбувається так само неоднаково, як і їх виникнення: незалежно від волі особи (наприклад, досягнення повноліття припиняє право на подовжену мінімальну щорічну трудову відпустку);

- в результаті певних дій (наприклад, у випадку нез'явлення працівника на роботу протягом більше як 4-х місяців підряд внаслідок

тимчасової непрацездатності роботодавцем має право звільнити цього працівника) [2].

Вчені-трудовики досліджуючи юридичні гарантії вказують на те що ці гарантії закріплюються в нормах права однак чи достатньо вказати що специфіка юридичних гарантій полягає лише в факті їх нормативного правового закріплення. Вбачається, що ні. Зведення сутності юридичних гарантій трудових прав свобод та законних інтересів лише до цієї ознаки було б занадто формальним рішенням даного питання суттєвим є не лише закріплення гарантій в нормах права а також і те що гарантії у багатьох випадках мають негативний характер тобто тягнуть за собою застосування до порушників тих чи інших трудових прав примусових заходів [5].

Аналізуючи все вище подане можна зробити висновок про те, що юридичні гарантії відіграють важливу роль у захисті прав працівників. Саме тому соціально-правове значення юридичних гарантій полягає в забезпеченні працівникові реальної можливості користуватись певним соціальним благом. Це право закріплено трудовим законодавством та дозволяє також безперешкодно реалізувати свої права. Можна сказати, що юридичні гарантії служать певним «містком», який забезпечує необхідний перехід від можливості, яка проголошується в законі до дійсності.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]: Закон України від 10.12.71 № 322-VIII/ - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Антон О.А Юридичні гарантії в трудовому праві. - Університетські наукові записки, 2005 № 3 (15), с 185- 190 – Режим доступу : <http://www.univer.km.ua>
4. Право, реферат Юридичні гарантії права на працю та їх значення в умовах ринкової економіки - Режим доступу : <https://allref.com.ua>
5. Малихіна Я. А. Юридичні гарантії за трудовим законодавством України [Електронний ресурс] / Я. А. Малихіна //Форум права. Наукове електронне фахове видання. – 2007. –№ 2. – С. 136. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-2/07mjatzu.pdf>.

*Кучер Юлія Володимирівна
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», IV курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Суб'єктами цивільних правовідносин і відповідно носіями майнових та особистих немайнових прав та обов'язків можуть бути не лише індивіди — фізичні особи, а й різні колективні утворення: підприємства та організації, господарські товариства, виробничі та споживчі кооперативи та ін. Однак для того, щоб мати можливість вступати у цивільні правовідносини і бути їх суб'єктами, ці колективні утворення наділяються за наявності певних ознак статусом юридичної особи. На відміну від фізичних осіб, юридичні особи не є живими істотами і тому не мають природної волі, однак у них діє об'єднана людська воля і об'єднана людська сила в певному напрямі, зумовленому метою створення юридичної особи. Внаслідок цього за юридичною особою і визнається можливість бути суб'єктом права. Юридична особа — це не окремий орган (фізична особа) а колективне утворення певним чином організований колектив людей (організація). Кожна така організація характеризується наявністю певною внутрішньою структурою та органами що реалізують її дієздатність. Але незалежно від внутрішньої будови юридична особа у зовнішніх відносинах виступає як єдина організація. Організаційна єдність юридичної особи виражається і закріплюється в її установчих документах. Важливою ознакою юридичної особи є наявність у неї відокремленого майна. Наявність відокремленого майна виражається в самотійному балансі організації. Все майно юридичної особи відокремлене від майна членів трудовго колективу даної організації,

майна держави, адміністративно-територіальної одиниці, від майна інших організацій. За юридичними особами визнано право на недоторканність ділової репутації. Це благо є недоторканим, тому воно має бути забезпеченим від можливих порушень формами, засобами та способами цивільно-правового захисту, а загалом забезпечуватися цивільно-правовим механізмом його охорони. Проблеми цивільного та підприємницького права в Україні правові ознаки ділової репутації як об'єкта охорони мають яскраво виражений цивільно-правовий характер. Вітчизняне законодавство не містить визначення поняття ділової репутації, оскільки вважається, що це поняття є морально-етичною категорією. Зокрема, під діловою репутацією юридичної особи, у тому числі підприємницьких товариств, розуміється оцінка їх підприємницької, громадської, професійної чи іншої діяльності, яку здійснює така особа як учасник суспільних відносин.

Проблематика ділової репутації юридичної особи останніми роками набуває усе більшої актуальності. Причому науково-теоретичні дослідження поступово набувають суттєвого практичного спрямування, оскільки питання щодо визначення обсягу ділової репутації юридичної особи з урахуванням динаміки її господарських та інших соціальних зв'язків, встановлення дієвих юридичних гарантій недоторканості ділової репутації юридичної особи тощо безпосередньо впливають на ефективність виконання основних завдань юридичних осіб як приватного права, так і публічного права. Тому виникає необхідність наскрізного аналізу чинного законодавства України, яке прямо чи опосередковано спрямовується на регулювання суспільних відносин щодо охорони ділової репутації юридичної особи.

Література:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 // ВВР України. – 1996. – № 30. –
2. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України.

*Олексієнко Анастасія Сергіївна
студентка третього курсу
Факультету соціології і права,
Київський національний технічний
університет «Київський
політехнічний інститут ім.
Ігоря Сікорського»*

*Науковий керівник: Солончук Ірина
Вікторівна, старший викладач,
Київський національний технічний
університет «Київський
політехнічний інститут ім.
Ігоря Сікорського»*

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Для виникнення цивільних процесуальних правовідносин необхідні певні передумови. До них, як правило, належать: 1) норми цивільного процесуального права; 2) процесуальна правоздатність; 3) юридичні процесуальні факти.

Норми цивільного процесуального права — це загальні правила поведінки, сформульовані як владні веління, спрямовані на регулювання відносин, що складаються у зв'язку із здійсненням правосуддя в цивільних справах. Таким чином, у нормі цивільного процесуального права виявляється те типове, що характерне для конкретних процесуальних ситуацій. За допомогою процесуальних норм забезпечується цілеспрямований правовий вплив на поведінку суду й учасників процесу в одному, загальному для всіх напрямі [1].

Положення про те, що норми цивільного процесуального права є передумовою виникнення цивільних процесуальних правовідносин, має певний практичний зміст. Для виникнення будь-яких цивільних процесуальних правовідносин необхідною є наявність норми права. Це

впливає із закріпленого цивільним процесуальним законодавством дозвільного способу правового регулювання цивільних процесуальних відносин і для законності судової діяльності має принципове значення.

Норми цивільного процесуального права, які є необхідними передумовами цивільних процесуальних правовідносин, характеризують цивільні процесуальні правовідносини і з точки зору формулювання суб'єктивних прав та обов'язків їх суб'єктів [2].

Такі твердження перенесені практично в усі підручники з курсу цивільного процесу. Однак їх правильність і практична значущість викликають сумніви. О. Т. Боннер обґрунтовано вважає, що при характеристиці цивільних процесуальних правовідносин виявляється деяка однобічність, надмірно підкреслюється владний характер стосунків суду з учасниками процесу. Влада суду в цивільному процесі зводиться в основному до двох моментів:

- 1) суд і від його імені головуючий керують судовим засіданням;
- 2) суд здійснює правосуддя в цивільних справах ім'ям держави, вирішує справи по суті, а судові постанови, що набрали чинності, обов'язкові для всіх державних установ, підприємств, колгоспів та інших кооперативних і громадських організацій, службових осіб, громадян і підлягають виконанню .

Передумовою виникнення цивільних процесуальних правовідносин прийнято вважати процесуальну правоздатність. Причому правоздатність трактується стосовно всіх суб'єктів цивільного процесуального права і, врешті-решт, визначається як абстрактна передумова володіти всіма правами та обов'язками, допустимими цивільним процесуальним правом[2].

Іншим є становище в цивільному праві, де правоздатність — загальна властивість усіх суб'єктів цієї галузі права. Кожний суб'єкт цивільного права може мати будь-які права й обов'язки та бути суб'єктом будь-яких цивільних правовідносин. На відміну від цього в цивільному процесуальному праві немає правоздатності, яка була б єдиною для сторін, третіх осіб, судових представників, прокурора, органів державної влади і місцевого самоврядування, свідків, експертів, перекладачів. Так, стороною, третьою особою може бути будь-яка фізична особа. Свідком же

є не будь-яка особа, а та, якій відомі факти, що мають значення для справи. Експертиза призначається у випадках, коли для вирішення справи необхідні спеціальні знання в галузі науки, мистецтва, техніки чи ремесла. Отже, лише спеціаліст у тій чи іншій галузі може бути експертом[2].

Чи можна при цьому вважати цивільну процесуальну правоздатність передумовою всіх цивільних процесуальних правовідносин? Мабуть, ні. Її мають тільки фізичні особи — громадяни та юридичні особи, яким надаються рівні й однакові можливості участі в цивільному процесі, тобто особи, які можуть бути суб'єктами цивільних спорів, а це — сторони й треті особи. Щоб отримати судовий захист, треба вступити в процес і брати в ньому участь тільки як сторона чи третя особа[2].

Виходячи з названих причин, слід зауважити, що як передумова виникнення цивільних процесуальних правовідносин виступає не процесуальна правоздатність, а процесуальна правосуб'єктність. Процесуальна правосуб'єктність — це специфічна властивість суб'єктів цивільного процесуального права, яка дозволяє їм бути носієм прав та обов'язків, вступати в цивільні процесуальні правовідносини[1].

Таким чином, поняття «суб'єкт цивільного процесуального права» і «процесуальна правосуб'єктність» за своїм змістом збігаються, бо суб'єкт права — це особа, яка має правосуб'єктність, тобто особа, яка потенційно може бути учасником цивільних процесуальних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492
2. Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін. Курс цивільного процесу: підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін. ; за ред. Комарова В. В.. - Х.,2011. - 1352 с.. 2011

*Олексієнко Анастасія Сергіївна
студентка третього курсу
Факультету соціології і права,
Київський національний технічний
університет «Київський
політехнічний інститут ім.
Ігоря Сікорського»*

*Науковий керівник: Головка Ольга
Михайлівна, кандидат юридичних
наук, старший викладач кафедри
публічного права, Київський
національний технічний університет
«Київський політехнічний інститут
ім. Ігоря Сікорського»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Одним з основних прав сучасної людини є свобода вільного пересування та вільної міграції. Це право закріплене у безлічі міжнародних документів. Кожна держава має дотримуватися цього права та на рівні свого законодавства створювати усі умови для безперешкодного його виконання.

Міжнародне законодавство спрямоване на спрощення можливостей усіма членами суспільства пересуватися між кордонами різних країн світу. У цьому контексті важливим є питання визначення правового статусу біженця та можливості отримання притулку у будь-якій країні.

Удосконалення міжнародного правового регулювання у галузі визнання статусу біженця та надання відповідних прав на сьогодні залишається досить актуальним та є пріоритетним для міжнародної спільноти. Так відбувається через те що, - законодавство окремих країн часто не відповідає міжнародним вимогам, щодо визначення статусу біженця.

Вперше термін «біженець» з'явився у міжнародному праві після Першої світової війни, що зумовило потребу у забезпеченні належної правової регламентації правового статусу біженців, їх прав та обов'язків.

Основним та універсальним документом, який встановлює поняття терміну «біженець» стала Концепція Організації Об'єднаних Націй про статус біженців від 1951 року. Саме її визначення терміну «біженець» на сьогодні адаптовано до законодавства більшості країн, у тому числі, України [2, с. 98].

Згідно з Конвенцією ООН про статус біженців (1951 р.) під біженцем розуміється особа, яка через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань [1].

У Міжнародному Протоколі стосовно статусу біженців від 1966 року деталізовано поняття «біженця» за ознакою часу.

Зазначені документи є головними, що на міжнародному рівні дають визначенню поняттю «біженець» та закріплюють права та статус біженців.

Згідно з п. А (2) ст. 1 Конвенції про статус біженців (1951 р.) основною умовою, за наявності якої особу можна кваліфікувати як біженця, є обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних переконань [1]. Ця умова вступає в дію, якщо особа вже перетнула кордон, тобто знаходиться за межами держави свого походження.

Ще однією умовою визнання особи біженцем є відсутність громадянства країни, яка надала притулок та захист.

Держава зобов'язана надати біженцям статус, яким користуються інші іноземці на її території. Заборонено накладати покарання на біженця за незаконний в'їзд на території країни. Також відповідно до міжнародного законодавства визнана неприпустимою висилка біженців в країну, де їх життю та здоров'ю загрожує небезпека [5, с. 99].

В Україні зазначені вище міжнародні нормативно-правові акти, які на міжнародному рівні встановлюють статус біженця були ратифіковані Законом «Про приєднання України до Конвенції про статус біженців і Протоколу щодо статусу біженців» у 2002 році [3, с. 282].

Протягом останнього часу Україна доклала значних зусиль щоб удосконалити законодавство та подолати високий рівень порушень прав шукачів притулку та біженців, покращити правосуддя під час реалізації захисту їхніх прав. Однак на сьогодні Україна залишається у центрі відомих скандалів, які виникають через грубі порушення прав шукачів притулку та біженців [5, с. 101].

Прикладом цього може бути ситуація, яка склалася з отриманням в Україні статусу біженця Сольдадою Ковалісіді. Він є - правозахисником з російського Омська. Через активну протидію режимові Володимира Путіна, а також через те, що правозахисник є трансгендером (змінив свою стать), його публічно цькували, а також періодично били просто на вулицях рідного міста. Прибувши до України як шукач притулку, Сольдаду вивчив українську мову, і тепер володіє сімома мовами. А також – підготував детальний опис усіх загроз, які чекають на нього у Росії, зокрема і через опозицію до Кремля [4, с. 87].

Однак, протягом двох років Сольдаду Ковалісіді статусу біженця в Україні так і не отримав. Після трьох співбесід у Міністерстві закордонних справ України у набутті статусу біженця йому було відмовлено. На сьогодні звернувся з заявою про розгляд цієї ситуації та отримання статусу біженця до Окружного адміністративного суду м. Києва.

Дана ситуація та багато інших подібних випадків свідчать про те, що на практиці отримати статус біженця в Україні досить складно і на заваді цьому може постати велика кількість адміністративних та бюрократичних перешкод. Особа, яка просить захисту в Україні може бути депортована назад до країни, в якій наявна загроза її життю та свободі.

Ці недоліки потребують як найшвидшого вирішення та вдосконалення вітчизняного законодавства з питань встановлення статусу біженців та визначення їхніх прав.

У міжнародному законодавстві значна увага приділяється статусу біженців та їх правам. Основними документами, що на міжнародному рівні дають визначення поняттю «біженець» та закріплюють права та

статус біженців Конвенція ООН про статус біженців від 1951р. та Протокол стосовно статусу біженців від 1966 р.

Ці документи досить чітко визначають умови набуття статусу біженців та їхні права. Законодавство інших країн стосовно біженців базуються саме на цих міжнародних документах.

На сьогодні в Україні є велика кількість законодавчих недоліків, а також адміністративних та бюрократичних перешкод набуття статусу біженця. Вони потребують як найшвидшого вирішення, адже від цього залежить безпека та життя багатьох людей.

Список використаних джерел:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про статус біженців 1951 р. [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011
2. Крисаченко В.С. Сучасні міграційні процеси, стан, виміри, тенденції розвитку в Україні/ В. С. Крисаченко// Політичний вісник. - 2012. - №12. - С. 96-101.
3. Міжнародне публічне право: підручник; за ред. В. М. Репецького. - 2-ге вид., стер. – К., 2015. – 437 с.
4. Носков А.П. Захист прав біженців у міжнародному праві/ А. П. Носков// Альманах міжнародного права. – 2017. – № 1. – С. 87–89.
5. Терлецький С.В. Принципи відмови у наданні статусу біженця в Україні/ С. В. Терлецький// Право України. – 2017. – № 5. – С. 98–101.

*Пасайлюк Ірина Василівна
викладач кафедри цивільно-правових
дисциплін юридичного факультету,
Львівський державний університет
внутрішніх справ*

ПІДСУДНІСТЬ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СПОРУ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

Щодо визначення поняття «підсудності» в кожній державі існує свій підхід та розуміння. Так, термін «підсудність» уживається для визначення компетенції конкретного суду або як характеристика (властивість) справи,

що дозволяє встановити, у якому суді вона може або повинна розглядатися [1, с. 173].

У цивільному процесуальному праві України термін «підсудність» уживається в декількох значеннях. По-перше, це процесуальний інститут, що регулює розподіл справ як між окремими ланками відповідної судової системи, так і між судами рівної компетенції. По-друге, цей термін застосовується також для визначення компетенції конкретного суду або для характеристики (властивості) справи, що дозволяє встановити, який суд може й повинен його розглядати [1, с. 173]. По-третє, під підсудністю мають на увазі сукупність цивільних справ, що підлягають розгляду й вирішенню по суті в конкретній ланці судової системи або в певному суді по розгляду цивільних справ.

Встановлюючи правила підсудності, норми міжнародного права (статті 7, 8, 10 Загальної декларації прав людини [2], п. 1 ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3], ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [4], ст. 47 Німецької хартії основних прав Європейського Союзу [5]) передбачають право кожного при визначенні його цивільних прав та обов'язків у цивільному процесі на справедливий, публічний і своєчасний розгляд справи незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону. Ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в тому суді і тим суддею, до підсудності яких вона віднесена законом. З наведеного випливає, що право на справедливий судовий розгляд має місце лише у випадку, коли розгляд справи забезпечується судом, що має на це компетенцію, і відповідним складом останнього, призначеним з дотриманням вимог закону [6, с. 48].

Визначення підсудності у цивільних справах з іноземним елементом здійснюється за принципами, які загалом врегульовані внутрішнім законодавством України, зокрема розділом XII «Підсудність та виконання іноземних судових доручень» Закону України «Про міжнародне приватне право», а також нормами багатосторонніх конвенцій та двосторонніх міжнародних договорів України про правову допомогу у цивільних справах. Ті принципи визначення підсудності, що передбачені в міжнародних договорах, мають пріоритет перед принципами, закріпленими в нормах внутрішнього права.

Визначення підсудності у цивільних справах з іноземним елементом маю певну специфіку. Так, у доктрині міжнародного цивільного процесу

виділяють міжнародну, родову та територіальну підсудність [6, с. 50]. На це також звертають увагу В. В. Комаров, В. В. Баранкова, В. А. Бігун та ін., які зазначають, що при вирішенні питання про міжнародну підсудність в Україні також у цілому діє «закон суду» (*lex fori*). Це означає, що при визначенні підсудності цивільних справ за участю іноземного елемента можуть мати місце загальна територіальна, альтернативна та виключна підсудність [7, с. 1053].

Як зазначає Ю. Черняк, під час вирішення питань щодо прийняття справи до провадження «спочатку суддя повинен визначити міжнародну підсудність, після цього – родову підсудність; завершальним етапом є визначення територіальної підсудності» [8, с. 108]. На підставі родової підсудності вирішується питання про те, який орган судової влади уповноважений вирішувати справу по суті. Територіальна підсудність стосується конкретного суду, до якого звернувся позивач [9, с. 183].

Як вже зазначалося, підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом визначається ЦПК України, законом або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України [10].

В Розділі XII Закону України «Про міжнародне приватне право» передбачена підсудність у справах, що ускладнені іноземним елементом.

Статтею 76 Закону України «Про міжнародне право» перелічено підстави підсудності справ з іноземним елементом судам України: 1) якщо сторони передбачили своєю угодою підсудність справи з іноземним елементом судам України, крім випадків, виключної підсудності (стаття 77); 2) якщо на території України відповідач у справі має місце проживання або місцезнаходження, або рухоме чи нерухоме майно, на яке можна накласти стягнення, або знаходиться філія або представництво іноземної юридичної особи - відповідача; 3) у справах про відшкодування шкоди, якщо її було завдано на території України; 4) якщо у справі про сплату аліментів або про встановлення батьківства позивач має місце проживання в Україні; 5) якщо у справі про відшкодування шкоди позивач – фізична особа має місце проживання в Україні або юридична особа - відповідач – місцезнаходження в Україні; 6) якщо у справі про спадщину спадкодавець у момент смерті був громадянином України або мав в Україні останнє місце проживання; 7) дія або подія, що стала підставою для подання позову, мала місце на території України; 8) якщо у справі про визнання безвісно відсутнім або оголошення померлим особа мала

останнє відоме місце проживання на території України; 9) якщо справа окремого провадження стосується особистого статусу або дієздатності громадянина України; 10) якщо справа проти громадянина України, який за кордоном діє як дипломатичний агент або з інших підстав має імунітет від місцевої юрисдикції, відповідно до міжнародного договору не може бути порушена за кордоном; 11) якщо у справі про банкрутство боржник має місце основних інтересів або основної підприємницької діяльності на території України; 12) в інших випадках, визначених законом України та міжнародним договором України [11].

В Законі України «Про міжнародне приватне право» передбачено також правила щодо виключної підсудності судам України таких категорій справ з іноземним елементом: 1) якщо нерухоме майно, щодо якого виник спір, знаходиться на території України, крім справ, що стосуються укладення, зміни, розірвання та виконання договорів у рамках державно-приватного партнерства, укладених Кабінетом Міністрів України, згідно з якими нерухоме майно є об'єктом такого партнерства, а спір не стосується виникнення, припинення та реєстрації речових прав на такий об'єкт; 2) якщо у справі, яка стосується правовідносин між дітьми та батьками, обидві сторони мають місце проживання в Україні; 3) якщо у справі про спадщину спадкодавця - громадянина України і мав в ній місце проживання; 4) якщо спір пов'язаний з оформленням права інтелектуальної власності, яке потребує реєстрації чи видачі свідоцтва (патенту) в Україні; 5) якщо спір пов'язаний з реєстрацією або ліквідацією на території України іноземних юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців; 6) якщо спір стосується дійсності записів у державному реєстрі, кадастрі України; 7) якщо у справах про банкрутство боржник був створений відповідно до законодавства України; 8) якщо справа стосується випуску або знищення цінних паперів, оформлених в Україні; 9) справи, що стосуються усиновлення, яке було здійснено або здійснюється на території України; 10) в інших випадках, визначених законами України (ст. 77 ЗУ «Про міжнародне приватне право»).

Порядок визначення підсудності у справі з іноземним елементом теж відрізняється від загального. За загальним правилом відповідно до статті 75 Закону України «Про міжнародне приватне право» судам України підсудність справ з іноземним елементом визначається на момент відкриття провадження у справі, незважаючи на те, що в ході провадження у справі підстави для такої підсудності відпали або

змінилися, крім випадків, передбачених у ст. 76. Суд відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо у суді чи іншому юрисдикційному органі іноземної держави є справа із спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав [12, с. 35].

Перелічені підстави в цілому свідчать про те, що підсудність цивільних справ з іноземним елементом може визначатися за такими принципами:

- доміцилію – за місцем постійного проживання особи (defendant's domicile);
- місця перебування майна (actor sequitur forum rei);
- автономії волі при визначенні підсудності (party autonomy);
- ознаки громадянства сторін або сторони у спорі (Jus civitatis);
- будь якими іншими, що обґрунтовують зв'язок спірної справи з територією певної держави (місце спричинення шкоди, місце виконання договору тощо) [6, с. 52].

Визначення підсудності справ з іноземним елементом залежить від категорії спору. При вирішенні питання про підсудність справ судам України також мають враховуватися вимоги загальної, альтернативної, договірної, виключної підсудності. Так, наприклад, у разі застосування сторонами договірної підсудності (домовленість сторін щодо підсудності має бути досягнута у письмовій формі), справи з іноземним елементом підсудні судам України і суд, відкриваючи провадження у справі, має з'ясувати, чи була досягнута договірна підсудність між сторонами [6, с. 184-185]. Наприклад, справи про визнання шлюбу недійсним, про розірвання шлюбу між одним з подружжям – громадянином України та другим із подружжя незалежно від його громадянства, які проживають за межами України, підсудні судам України (ст. 63, 64 ЗУ «Про міжнародне приватне право»), тощо.

Література:

1. Белова Т. А. Вопросы подсудности гражданских дел в законодательстве и практике общих судов Республики Беларусь *Право и демократия*. 2004. № 15. С. 173-183.
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. *Голос України*. 2008. 10 груд. (№236).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. *Офіц. вісн. України*. 2006. №32.

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
5. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_524.
6. Косовський Л.М. Судочинство у цивільних справах з іноземним елементом: монографія. Харків: Право, 2017. 300 с.
7. Курс цивільного процесу: підручник / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 1352 с.
8. Черняк Ю. В. Міжнародна підсудність цивільних справ. Міжнародний цивільний процес України : навч. посіб./ за ред.. С. Я. Фурси. Київ: Вид-ць Фурса С. Я., 2010. 345 с.
9. Кармаза О. О. Теоретичні та практичні аспекти підсудності позовів про право на житло в міжнародному цивільному процесі в Україні. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2012. №3. С. 182-185.
10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/print>.
11. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422.
12. Цивільний процес України: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. Вищих навчальних закладів / І. О. Ізарова, Р. Ю. Ханик-Посполітак. Київ: ВД «Дакор», 2018. 276 с.

*Сароян Марія Артемівна
студентка юридичного факультету
Дніпровського Національного
Університету ім. О. Гончара*

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ

Інтереси роботодавців і найманих працівників не завжди сходяться, і виникає ймовірність розбіжностей цих інтересів на всіх стадіях трудових відносин, що призводить до виникнення конфліктів. У великій долі випадків такі розбіжності, які не вдається врегулювати шляхом мирних переговорів, переростають у трудові спори. Кожній країні та правовій системі властиві свої методи вирішення трудових спорів.

У сучасному світі зростання популярність міграції, що, зокрема, тягне за собою зближення правових систем різних країн, впливає на розвиток правових інститутів, що спрямовані на утвердження людини як найвищої цінності та верховенства права, зокрема трудового права.

Світовий досвід показує, що проблеми економіки і суспільного життя, у тому числі у сфері регулювання трудових відносин, вирішуються якнайкраще, якщо відбувається орієнтація не на конфронтацію, а на досягнення компромісу, узгодження інтересів різних суспільних груп. Основою соціального партнерства є принцип співробітництва між роботодавцями і найманими працівниками, який забезпечується шляхом проведення мирних переговорів, укладанням колективних договорів та колективних угод, узгодженням проектів нормативно-правових актів, консультаціями під час прийняття рішень на всіх рівнях.

Найбільшу популярність у країнах Європи мають спеціалізовані трудові суди, однією з основних функцій яких і є вирішення трудових спорів. Що до міжнародного права, то найважливішу функцію тут відіграє МОП, як організація, що діє як структурний орган ООН і займається в основному нормотворчою та судовою діяльністю.

В США було створено цілий ряд органів різного державного рівня і значення: Федеральна служба посередництва і примирення, Бюро з трудових відносин і програм співпраці, Колективний договірний форум, Академія миру та розв'язання конфліктів, тощо. Але порівняння такої системи з системами інших країн є не зовсім доречним з огляду на те, що американське право відноситься до країн з прецедентною правовою системою, і за своєю сутністю і методами є досить далекою від романо-германської правової системи.

Одним із важливих показників демократичності держави є право на страйк. У більшості країн це право гарантується та захищається конституціями за трудовим законодавством, а заборона страйку можлива лише в окремих випадках, передбачених законодавством. В Україні право на страйк також гарантується Конституцією, хоча і є менш захищеним, ніж в інших країнах.

Зарубіжний досвід свідчить про те, що трудові суди відіграють важливу роль із застосування трудового права. Діяльність трудових судів в більшості країн побудована на принципах тристороннього співробітництва (трипартизму), що забезпечує всебічний неупереджений

розгляд спору і прийняття справедливого рішення. Велике значення має і те, що трудові суди можуть забезпечити кваліфікований і всебічний розгляд справи, оскільки професійні судді таких судів - юристи, що спеціалізуються в області трудового права, а непрофесійні судді - практики, добре орієнтуються в питаннях праці і трудових відносин.

Для підвищення ефективності роботи у сфері регулювання, доцільним впровадження в Україні спеціалізованих трудових судів, узявши як зразок розвинуті країни центральної частини Європи. Вдосконалений механізм вирішення колективних трудових спорів дасть змогу полегшити та прискорити процес розгляду трудових спорів, узагальнити та кодифікувати певні елементи трудового права.

*Сологуб Вікторія Вікторівна
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», IV курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ

Договір управління майном існує фактично тільки з часу прийняття чинного Цивільного кодексу, то на сьогодні практичний досвід його застосування є мінімальним. Тому, необхідно продовжувати підвищувати рівень правового регулювання даної сфери для того, щоб спростити та вдосконалити можливість його застосування на практиці. Управління майном — це будь-які юридичні і фактичні дії, вчинювані з цим майном управителем від свого імені згідно з договором. Управління майном є одним із нових інститутів цивільного права України. Його закріпленню у нормах ЦК України передувала дискусія відомих вчених-цивілістів про рецепцію інституту довірчої власності (трасту) англо-американського

права. у правовідносинах довірчої власності беруть участь три суб'єкти — засновник (settor), довірчий власник (trustee) і вигодонабувач (beneficiar). Головним завданням довірчого власника є використання майна відповідно до мети визначеної засновником. Інститут довірчої власності передбачає розщеплення права власності: одна частина повноважень (управління, розпорядження майном) належить довірчому власнику, інша (отримання вигод, доходів) — бенефіціарію. Довірчий власник виступає у цивільному обороті як справжній власник і може відчужувати майно, що перебуває у довірчій власності. Сутність трасту полягає у добросовісній, кваліфікованій діяльності довірчого власника, спрямованій на забезпечення отримання найбільшої вигоди бенефіціарієм. Ці відносини мають будуватися на довірі. Договору управління майном присвячена гл. 70 ЦК України. Згідно зі ст. 1029 ЦК України договором управління майном є такий договір, за яким одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителеві) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача). Договір управління майном є двостороннім (права та обов'язки виникають у двох сторін - установника управління та управителя), реальним (вважається укладеним з моменту передачі майна управителю), відплатним (управління майном здійснюється за винагороду) та каузальним (договір не буде мати юридичної сили, якщо він не спрямований на досягнення визначеної мети, якою є добросовісне управління майном). Управління майном неповнолітнього здійснюють батьки (усиновителі) без спеціального на те призначення або опікуни та піклувальники (далі — законні представники). Межі цього управління залежать від ступеня дієздатності неповнолітнього. Майном, що належить дитині віком до 15 років, законні представники, від імені неповнолітнього, управляють і розпоряджаються самостійно, а віком від 15 до 18 років — управляють разом з неповнолітніми, а розпоряджаються ним самі неповнолітні. Однак при здійсненні угод з майном, що виходять за межі побутових, вони діють тільки за згодою законних представників. Згідно ст. 1285 ЦК, якщо у складі спадщини є майно, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, — відповідний

орган місцевого самоврядування, у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту укладають договір на управління спадщиною з іншою особою.

Література:

1. Курпас Ю.В. Становлення та розвиток інституту управління майном в Україні: Автореф. дис. – К., 2004. – 20 с.
2. Майданник Р.А. Проблеми регулювання довірчих відносин у цивільному праві: Автореф. дис. – К., 2003. – 28 с.

Харитонова Олена Сергіївна
доктор філософії в галузі права

Яковенко Ольга Іванівна
студентка ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

НАЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ І ЧАСУ ВІДПОЧИНКУ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ«ВЕСКО»)

Як процес цілеспрямованої дії на предмети зовнішнього світу, праця є основою будь-якої людської діяльності. Основу цих відносин складають трудові правовідносини, тобто які виникають між працівником і роботодавцем на підставі укладення між ними трудового договору з приводу використання найманої праці працівника. Але праця кожної особи буде ефективною тільки тоді, коли працівник матиме час не тільки для виконання своїх трудових обов'язків, але і час для відновлення працездатності, тобто коли матиме час і для відпочинку.

Робочий час як інститут трудового права є сукупністю правових норм, які визначають тривалість, склад, режим і порядок обліку робочого часу та містить у собі норми Конституції України, яка у ст. 45 передбачає скорочення робочого дня для працівників окремих професій і виробництв, скорочення тривалості роботи у нічний час. Значний масив правових норм, які регулюють робочий час, міститься в Кодексі законів про працю

та інших законах України. Відносини ПрАТ«ВЕСКО», пов'язані з робочим часом, регулюються також великою кількістю підзаконних актів.

Вітчизняний досвід правового регулювання трудових відносин знає норму робочого часу, що встановлюється на день. У зв'язку з застосуванням режимів робочого тижня, який складається з різної кількості днів, використання норми тривалості робочого часу, розрахованої на день, стало незручним [1, С.56]. Водночас робочий день як норма тривалості робочого часу цілком не втратив свого значення, оскільки зберегли свою силу нормативні акти, які як норму тривалості робочого часу використовують саме робочий день. Крім того, робочий день залишається елементом режиму робочого часу, який використовується при поденному обліку робочого часу і при визначенні поняття надурочних робіт.

Відповідно до чинного трудового законодавства України розрізняють нормальний, скорочений і неповний робочий час. Так, відповідно до ст. 50 КЗпП України нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Причому потрібно наголосити, що передбачені законодавцем гарантії відносно граничної тривалості робочого часу поширюються на найманих працівників підприємств усіх форм власності.

У більшості західних країн нормальна тривалість робочого часу також закріплюється в законах і колективних договорах, хоча у деяких країнах (Великобританії, Данії) для більшості працюючих — тільки у колективних договорах. При цьому для першої групи країн колективними договорами встановлена менша тривалість робочого часу порівняно із законом. Найбільш поширеним стандартом на Заході є 40-годинний робочий тиждень за законодавством та 35-40-годинний робочий тиждень за колективними договорами.

Законодавство про працю не дає визначення часу відпочинку. Наукою трудового права традиційно під часом відпочинку розуміється час, протягом якого працівник є вільним від виконання трудових обов'язків і вправі використовувати його на власний розсуд.

Законодавством встановлені такі види часу відпочинку: перерви протягом робочого дня, щоденний відпочинок, вихідні дні, святкові і неробочі дні, відпустки.

Право кожного, хто працює, на відпочинок проголошено статтею 24 Загальної декларації прав людини та витікає з вимог статті 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права [2,С.54]. В свою чергу, у чинному законодавстві воно знайшло закріплення в ст. 2 Кодексу законів про працю України поряд із закріпленням права на працю.

Право на відпустки забезпечується гарантованим наданням відпустки визначеної тривалості із збереженням на її період місця роботи (посади), заробітної плати у випадках, передбачених законодавством та заборонаю заміни відпустки грошовою компенсацією, крім випадків, передбачених законодавством [3,С.9].

Одним з основних видів відпусток є щорічні відпустки. Підставою для твердження, що щорічні відпустки є основними по відношенню до інших видів відпусток є їх абсолютний характер. На відміну від інших видів відпусток, які надаються не всім, а лише певним категоріям працівників при визначених умовах, щорічні відпустки надаються постійно незалежно від волі роботодавця і певною мірою самого працівника. При цьому, працівник фактично може впливати тільки на час надання відпустки. А тому при певних обставинах право на щорічну відпустку може трансформуватися у обов'язок.

Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку здійснюється на основі великої кількості законодавчих та підзаконних нормативних актів. Показовим при цьому є той факт, що до сьогодні в Україні діє велика кількість нормативних актів СРСР. Незважаючи на те, що сьогодні в нашій державі існує кодифікований нормативний акт, який повинен був би належним чином регулювати питання робочого часу та часу відпочинку, їх вирішення залишає бажати кращого. Це свідчить про необхідність розробки та прийняття нового трудового кодексу, в якому б ці питання були врегульовані на належному рівні та не допускали двоякого тлумачення та розуміння дефініцій.

Література:

1. Барабаш А. Деякі властивості трудових контрактів // Право України. — 2017. — №8. — С. 53-57.
2. Лаврінчук І. Процесуальне забезпечення трудових прав в Україні // Право України. — 2011. — №1. — С. 54.

3. Антон О.А. Право на відпустку: соціальний захист і санкції за правопорушення. – Юридичний вісник. – 2014. – № 23. – С.9

*Хворостяна Ольга Петрівна
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», IV курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ

На сучасному етапі інтеграції України з Європейською Спільнотою важливим є приведення правових норм до відповідності із загальними нормами європейського та міжнародного права. В економічно-соціальній ситуації, у якій на сьогодні опинилася Україна, є сенс у розвитку деяких положень спадкового права загалом і договору довічного утримання та спадкового договору зокрема.

Значна кількість громадян на сьогодні, в епоху економічної кризи, інфляції, намагається вирішити матеріальні проблеми своїми силами - за рахунок своєї власності. Тому потреба в дослідженні відносин довічного утримання є надзвичайно актуальною. Договір довічного утримання є досить поширеним у багатьох країнах світу, та на практиці в Україні даний договір поступається в популярності інститутам спадкування за законом і за заповітом. Він є досить привабливим способом розпорядження майном для власника, зокрема, з огляду на можливість здійснення контролю за виконанням договору за життя відчужувача.

Праці таких авторів як В. Маслова, Г. Амфітеатрова, М. Бару, О.В. Дзери, Д.В. Бобрової, А.С. Довгерт, М.І. Панченко, І.А. Безклубого є теоретичною базою даного дослідження.

Згідно зі ст. 744 ЦК України за таким договором одна сторона

(відчужувач) передає другій (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме чи рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно [1]. Правове регулювання договору здійснюється Главою 57 ЦК України та іншими актами. Юридичні ознаки договору: односторонній, реальний та відплатний. Сторонами договору довічного утримання є відчужувач і набувач. Відчужувач – це особа, яка передає набувачеві у власність майно за забезпечення довічним утриманням та (або) доглядом себе чи третьої особи. Відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути фізична особа незалежно від її віку та стану здоров'я (ч. 1 ст. 746 ЦК України). Вона обов'язково повинна бути власником майна, яке передається за договором. Набувачем є особа, яка взамін переданого йому у власність майна зобов'язується забезпечувати відчужувача чи третю особу утриманням та (або) доглядом довічно. Набувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути повнолітня дієздатна фізична особа або юридична особа (ч. 2 ст. 746 ЦК України). Передаючи у власність майно, відчужувач, насамперед, має за мету отримання матеріального забезпечення, догляду та послуг, яких він потребує. Утримання (догляд) може полягати як у матеріальному (натуральному чи грошовому) забезпеченні, так і у наданні догляду. Сторони вправі самотійно визначити в договорі розмір, обсяг та періодичність надання матеріального забезпечення, види і зміст догляду. Як відчужувачів, так і набувачів за договором довічного утримання (догляду) може бути кілька. Крім того, цей договір може бути укладений відчужувачем на користь третьої особи. Відповідно до статті 745 ЦК України договір довічного утримання укладається у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню. Договір довічного утримання (догляду), за яким передається набувачеві у власність нерухоме майно, підлягає державній реєстрації.

Література:

1. Горбунова Л.М., Богачов С.В., Іванчук І.Ф., Цирень О.С/ «Довічне утримання (догляд)» М-во юстиції України.- К.: ТОВ "Поліграф-Експрес", 2006. - 41 с.
2. Космін Ю. Договір довічного утримання // Право України. — 2000. — №2.

*Черняєва Олександра Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки та управління
підприємством, Навчально-науковий
інститут менеджменту, економіки
та фінансів Президентського
університету ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

*Колосов Руслан Володимирович
студент ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Інститут спадкового права в системі цивільного права будь-якої правової системи, в тому числі правової системи України, тісно пов'язаний з усіма іншими видами майнових прав. З одного боку, після смерті певної особи найчастіше залишається майно, основу якого становлять право власності та інші речові права. Вони і є об'єктом переходу за спадщиною після смерті їх власника. З іншого боку, спадкування — це один зі способів набуття майнових прав, що зближує його із зобов'язальним правом. Тому інститут спадкового права в сучасних правових системах і в системі цивільного права нашої країни — один із найважливіших. Значення цього інституту зумовлено також тим, що об'єктом спадкування переважно є право власності. Хоча спадкуються й немайнові права.

В Україні існує два види спадкування: за законом і за заповітом. З теоретичної точки зору, спадкування за законом певною мірою залежить від спадкування за заповітом. Спадкування за заповітом в даному випадку є первинним, а спадкування за законом — вторинним[1, С.54].

На практиці ж в Україні спадкування за законом трапляється значно частіше, аніж спадкування за заповітом. Це пояснюється тим, що в Україні, на відміну від країн європейського співтовариства, спадкування за заповітом ще не набуло такого значного поширення, як спадкування за законом.

Усі питання, пов'язані з переходом майна померлого до спадкоємців

і документальним оформленням цих прав, вирішується нотаріальними конторами. Сучасне законодавство не робить поділу нотаріусів на приватних і державних, що значно спрощує оформлення спадщини, так як відповідні дії може здійснювати будь-який нотаріус, якщо він має відповідні повноваження і діє в рамках закону. І лише якщо між зацікавленими особами виникає спір внаслідок переходу майна померлого до його спадкоємців, відповідні питання розглядаються і вирішуються судом.

Правовий аналіз найбільш поширених підстав звернення до цивільного судочинства зумовлений наступним збільшенням гарантій охорони прав спадкоємців, кредиторів та інтересів спадкодавця. Також спадкове право всіляко захищає інтереси членів сім'ї померлого, сприяючи цим задоволенню їх потреб.

Загалом сучасний інститут спадкового права є досить прогресивним і відповідає вимогам сучасного розвитку суспільних відносин, економічного прогресу й фундаментальним принципам соціуму. Але існують й певні недоліки[2,С.30], що суттєво впливають на правовідносини в сфері спадкування. Так, уточнення потребують деякі терміни і поняття, як от кого вважати членами сім'ї спадкодавця, яким чином довести споріднення зі спадкодавцем, особливо четвертого – шостого ступеня, яким чином довести своє право на зміну черговості спадкування у зв'язку з наданням протягом тривалого часу матеріальної та іншої допомоги спадкодавцю та інші.

Аби уникнути непорозумінь та проблем при спадкуванні потрібно й надалі удосконалювати норми Цивільного кодексу України, чинних нормативно – правових актів шляхом внесення доповнень. Доповнення мають базуватись на фактичній ситуації, що найкраще відображена в судовій та нотаріальній практиці. Можливим, але менш вірогідним шляхом, може бути створення судового прецеденту в сфері спадкових правовідносин.

Література:

1. Ковальчук Я. Основні аспекти співвідношення між спадкуванням за заповітом і спадкуванням за законом/ Я. Ковальчук // Юридичний журнал. – 2017. – №4. – С. 54-55.
2. Заїка Ю.О. Проблеми, що виникають при застосуванні спадкового законодавства/ Ю.О. Заїка //Вісник Верховного Суду України.–2016.– №3.–С.30.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче
право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура
та адвокатура**

*Шевчук Олена Олександрівна
студентка Львівського державного
університету внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Серкевич Ірина
Ростиславівна, кандидат юридичних
наук, доцент кафедри кримінально-
правових дисциплін Львівського
державного університету
внутрішніх справ*

**ВОЛЯ, ЧЕСТЬ І ГІДНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-
ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ**

Права та свободи людини і громадянина є найвищими соціальними цінностями, а тому рівень їх забезпечення визначає зміст і демократичну спрямованість діяльності держави. Здатність людини повною мірою реалізовувати її права та свободи зумовлена наявністю значної кількості сприятливих умов для її самореалізації як особистості та члена демократичного суспільства. Завдяки наявності закріпленої на рівні нормативно-правових актів свободи діяти на власний розсуд людина отримує можливість мислити і діяти відповідно до своїх інтересів, обирати конкретні варіанти поведінки в певних ситуаціях. Це і є одним із ключових критеріїв, яким характеризується вільне та демократичне суспільство.

Поняття «воля», «честь», «гідність» часто використовуються як у національному, так і в міжнародному законодавстві. Наприклад, у Загальній декларації прав людини закріплені гарантії на гідне поводження щодо людей, рівність у правах, волю у міркуваннях та діях, у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права - право на

свободу і особисту недоторканість, на волю у пересуванні та виборі місця проживання, на вільний вибір релігії. Також ці поняття зустрічаються у нормах Європейської конвенції з прав людини, Конвенції про рабство, Декларації ООН про захист осіб від насильницького зникнення та ін.

Не дивлячись на те, що у нормах вітчизняного законодавства теж достатньо активно застосовуються дані поняття (наприклад, у Конституції України, Кримінальному кодексі України, Кримінально – процесуальному кодексі тощо) - чітко зазначених рис, які б характеризували кожне з них немає. Враховуючи вищесказане, з'являється потреба дослідження волі, честі та гідності особи, зокрема як об'єкта складу злочину.

У Особливій частині Кримінального кодексу України існує розділ, що має назву «Злочини проти волі, честі та гідності особи». Виходячи із визнання суспільних відносин об'єктом будь-якого злочину, я приєднуюсь до точки зору, що родовим об'єктом кримінальних правопорушень передбачених у цьому розділі виступають саме суспільні відносини, що забезпечують волю, честь та гідність особи. У зв'язку із динамічними змінами в суспільних відносинах змінюється і розуміння правових категорій, тому науковці постійно працюють над дослідженням цих понять.

Поняття волі, честі та гідності є багатограним та можуть сприйматися у сфері права, філософії та етики.

Під гідністю Гейко В. А. розуміє уявну самооцінку особи, тобто суб'єктивну оцінку особистості своїх якостей, духовного світу, можливостей, здібностей, світогляду, виконаного обов'язку та свого суспільного значення. Почуття власної гідності є самоповагою, із якою людина ставиться до себе, як до особистості, воно не є вродженою властивістю, а з'являється і розвивається, або деградує з віком, з набуттям досвіду та різноманітних умінь [1, с. 19].

Проте, існує думка, що поняття гідності має соціальний аспект як з об'єктивної, так і з суб'єктивної сторони, адже не випадково в юридичній літературі зазначається, що визнання суспільством гідності особи означає певну оцінку всіх моральних якостей, якими вона володіє [3].

Досвід досліджень показує, що єдине визначення гідності виробити практично неможливо внаслідок її специфіки, а тому безліч моделей створених теоретиками, мають право на існування [2, с. 57].

Щодо поняття «честь», то деякі автори зазначають, що вона полягає в здатності людини оцінювати свої вчинки, стримувати у собі егоїстичні, аморальні прагнення й наміри, здійснення яких у цьому суспільстві розцінювалося б як безчестя, і в здатності діяти в моральному житті відповідно до прийнятих у цьому суспільстві моральних норм, правил і вимог [4, с. 100]. Слід зауважити, що категорії «честь» характерні такі риси: потреба в повазі до себе та визнанні іншими своїх заслуг перед людьми; переконаність у власній значущості у суспільстві, чесність перед людьми, репутація, совість, почуття обов'язку перед людьми, висока моральність у стосунках [5].

Поняття честі та гідності є взаємопов'язаними, але не тотожними. Основна відмінність полягає у тому, що честь – це властивість особи, яка оцінюється суспільством, а гідність – це суб'єктивна самооцінка, що залежить від її внутрішнього духовного світу [1, с. 19].

Під волею слід розглядати не тільки фізичну якість особи, а й право ніким не бути примушеним робити те, що не передбачено законодавством, і бути вільним у виборі своєї манери поведінки та мати право здійснювати на власний розсуд розвиток своєї особистості (за умови непорушення прав і свобод інших людей), а також гарантована можливість реалізації передбачених конституційних прав і свобод [6, с. 250].

Необхідно звернути увагу на позицію В. А. Бортник, що вважає захист честі та гідності особи передбачений чинним Кримінальним кодексом України (далі- КК України) не повною мірою ефективним, оскільки в диспозиціях одних статей Особливої частини КК України досліджувані поняття представлені безпосередньо (ст. 120, 161, 365, 387 КК України), а в інших - ні: посягання на честь та гідність поряд з основним безпосереднім об'єктом злочину впливають із змісту злочинного діяння. На неоднозначність трактування цих понять вказує і те, що законодавець в диспозиції ст. 161 та 387 КК України додатковий безпосередній об'єкт злочину представляє як «честь та гідність», в ст. 120 КК України як «людська гідність», а в ч. 2 ст. 365 КК України – «особиста гідність», що впливає на кваліфікації злочинів з огляду на аналіз кримінальних справ [7, с. 79].

На думку О. О. Дудорова та М. І. Хавронюк, особливістю злочинів проти волі, честі та гідності є насамперед їх родовий об'єкт, яким водночас є воля, честь та/або гідність особи. При цьому злочинів, які

посягають на честь і гідність особи, але при цьому не посягають на її волю розділом Особливої частини КК України не передбачено. Іншими словами, честь і гідність особи не є основними безпосередніми об'єктами кримінально-правової охорони у жодному складі злочину. Водночас вони є додатковими об'єктами посягання: факультативним (наприклад у ст. 120, 149, 154, 161, 365 КК України та ін.); обов'язковим (наприклад у ст. 387, 126, 127 КК України та ін.) [8, с. 450].

Отже, при аналізі волі, честі та гідності як об'єктів злочинів виникає чимало складнощів, адже ці поняття в більшій мірі є не правовими, а філософськими чи етичними. Наявність конкретного рівня волі, честі і гідності кожен визначає індивідуально, при цьому кожна людина самостійно робить висновок з приводу того чи призвели дії інших осіб до приниження її честі, гідності та обмеження волі. Склади злочинів мають бути конкретними аби полегшити застосування норм при кваліфікації злочинів та здійсненні ряду інших процесуальних дій. Тому, на мою думку, використання таких неоднозначних понять у законодавстві, зокрема кримінальному, є недоречним. Могло б вирішити це проблематичне питання створення нормативно-правового акту у якому б законодавцем чітко зазначалися дії, що порушують право людини на неспалюжену честь та гідність, та чітко окреслювались межі, що розрізняють ці поняття.

Література:

1. Гейко В. А. Правове забезпечення честі та гідності особи як складова фінансово-економічної безпеки / В. А. Гейко // Управління фінансово-економічною безпекою. – 2015. - №1. – С. 18-24.
2. Анісімов О. І. Гідність і честь: їх сутність як найвищих соціальних цінностей людини / О. І. Анісімов // Південноукраїнський правничий часопис. – 2014. - №3. – С. 55-58.
3. Лагутіна І. В. Право працівника на трудову честь і гідність як особисте немайнове трудове право / І. В. Лагутіна // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2012. – Т. 25 (64). - №1. – 2012. С. 80-86.
4. Стремякова И. Честь и достоинство – категории марксистской этики / И. Стремякова // Категории марксистской этики. – М.: Мысль, 1965. – С. 94-189.

5. Рибалка В. В. Психологія честі та гідності особистості : культурологічні та аксіологічні аспекти: наук.-метод. посіб. / В. В. Рибалка. – К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2011. – С. 428.
6. Качала І. І. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти честі та гідності особи / І. І. Качала // Актуальні проблеми держави і права. – 2010 . – С. 248-252.
7. Бортник В. А. Честь та гідність як додатковий безпосередній об'єкт злочину / В. А. Бортник // Наукові праці МАУП. – 2015, вип. 44 (1). – С. 77-82.
8. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М. І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014, - С. 450.

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

*Фулга Адам Анатолійович
студент 2 курсу Академії адвокатури
України*

*Науковий керівник: Муза Олег
Валентинович, доктор юридичних
наук, старший науковий
співробітник, професор кафедри
кримінального та адміністративного
права Академії адвокатури України*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Ключові слова: інформація, правовідносини, реалізація права.

У сучасному урбанізованому суспільстві інформація відіграє особливу роль для кожної людини. Для комфортного існування, а також для участі фізичної особи в суспільному житті важливим критерієм є її поінформованість про ті процеси та явища, які відбуваються в повсякденному житті. На основі цих відомостей людина приймає те чи інше рішення, тобто інформація фактично виступає важелем людської поведінки у правовідносинах. Інформаційні відносини, тобто правовідносини, що виникають при одержанні, використанні, поширенні і зберіганні інформації, регулюються цілою низкою як вітчизняних, так і міжнародних нормативно-правових актів. Одним з таких нормативно-правових актів є Закон України «Про інформацію», в якому регламентується дане поняття: інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [2].

У даному аспекті право на інформацію – це одне з найважливіших прав людини, передбачене і гарантоване статтею 34 Конституції України, де чітко зазначено, що кожен має право вільно збирати, зберігати,

використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір[1].

Право на інформацію слід відносити не лише до конституційних, але й до прав громадян в адміністративному праві. Право на інформацію, регламентоване нормами адміністративного права – це надана можливість кожному щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення інформації, яку громадянин реалізує у межах адміністративно-правових відносин за участю суб'єктів владних повноважень на підставі адміністративно-правових норм у формі адміністративно-правових відносин.

В адміністративному праві реалізація права на інформацію залежить від правового режиму доступу до інформації. Відповідно до положень Закону України «Про інформацію» за правовим режимом доступу інформація поділяється на відкриту та з обмеженим доступом, яка в свою чергу поділяється ще на таємну та конфіденційну.

Реалізація права на інформацію в адміністративному праві регламентується цілою низкою гарантій. Так, статтею 6 Закону України «Про інформацію» встановлені гарантії реалізації права на інформацію, яка забезпечується: обов'язком органів державної влади, а також органів місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність та прийняті рішення; створенням у державних органах спеціальних інформаційних служб або систем, що забезпечували б у встановленому порядку доступ до інформації; вільним доступом суб'єктів інформаційних відносин до статистичних даних, архівних, бібліотечних чи музейних фондів; обмеження цього доступу зумовлюється лише специфікою цінностей та особливими умовами їх схоронності, що визначаються спеціальним законодавством; створенням механізму здійснення реалізації права на інформацію; здійсненням державного контролю за додержанням законодавства про інформацію; встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію[2].

Таким чином, реалізація права на інформацію в адміністративному праві передбачає забезпечене системою юридичних гарантій здійснення правових можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання і поширення відкритої інформації та інформації з обмеженим доступом, що виникає у межах адміністративно-правових

відносинах за участю суб'єктів владних повноважень та на підставі адміністративно-правових норм у формі інформаційно-правових відносин.

Список використаної літератури:

1. Конституція України [Електронний ресурс] : [Відомості Верховної Ради України (ВВР) Кодекс України, Закон, від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР станом на 21.02.2019р.] . - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України Про інформацію № 2657-XII, від 01.01.2017р. / [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

Антикорупційна діяльність

*Кушнір Ірина Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри обліку і аудиту, професор
кафедри економіки та
підприємництва Міжнародної
Кадрової Академії*

*Годжаєв Мехді Фузулі огли
студент ПрАТ«ВНЗ«МАУП»*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІВ УКРАЇНИ: ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ

Законом України «Про запобігання корупції» визначено правові та організаційні засади антикорупційної діяльності в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень[1].

Формування та реалізацію державної антикорупційної політики законом покладено на спеціально створюваний для цього новий центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом Національне агентство з питань запобігання корупції (далі НАЗК). До повноважень НАЗК, серед іншого, віднесено здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 1 Закону до суб'єктів декларування віднесено осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; інших посадових осіб, юридичних осіб публічного права.

Статтею 45 Закону передбачено 4 типи декларацій: щорічна; перед звільненням; після звільнення; кандидата на посаду.

Відповідно до статті 47 Закону подані декларації включаються до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що формується та ведеться Національним агентством. Національне агентство забезпечує відкритий цілодобовий доступ до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Запровадженням електронного декларування Україна забезпечила виконання положень статті 13 Конвенції ООН проти корупції, яка визначає необхідність участі суспільства у заходах щодо запобігання і протидії корупції.

Не дивлячись на те, що при ухваленні Закону «Про запобігання корупції» в частині електронного декларування він був дещо «вихолощений» щодо суб'єктів декларування, членів їх сімей та об'єктів декларування, запроваджену процедуру електронного декларування доходів слід вважати потужним та найбільш революційним кроком у просуванні реформ, направлених на боротьбу з корупцією.

Разом з тим, імплементація закону в частині електронного декларування показала, що державні інституції так і не розпочали справжньої боротьби з корупцією.

У зв'язку з цим євро-комісар із політики сусідства й розширення Й.Ган зазначає, що «В Україні з'явилися нові антикорупційні установи, які розпочинають працювати. Вони нашоувхуються на перешкоди, але боротьба з корупцією це сфера, де немає місця люб'язностям. ЄС стежить за цим дуже пильно й ми сподіваємося побачити покарання й антикорупційні розслідування. До сьогодні, на розчарування населення України, не було покарань представників вищих ешелонів влади».

На нашу думку, декларувати свої доходи повинні усі працездатні громадяни країни, що відповідає європейській практиці. Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом.

На нашу думку, загальне електронне декларування може стати дієвим механізмом у посиленні антикорупційної діяльності в Україні.

Література:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VIII //zakon2.rada.gov.ua

*Кушнір Ірина Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри обліку і аудиту, професор
кафедри економіки та
підприємництва Міжнародної
Кадрової Академії*

*Шамаріна Лілія Вікторівна
студентка ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕТОДІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У сфері боротьби з корупцією велике значення мають заходи її попередження та профілактики:

підвищення рівня взаємодії органів та підрозділів, які уповноважені вести боротьбу з корупцією, із громадськими організаціями, із службами соціальної та психологічної підтримки, задля поліпшення якості проведення роботи з населенням, особливо з молодим поколінням;

постійне проведення роз'яснювальної роботи серед працівників правоохоронних органів щодо якомога швидшої перевірки та розгляду отриманих даних про вчинення корупційних діянь;

завершення роботи з організації роботи системи адміністративних судів України та налагодження її ефективної роботи, зважаючи на компетенцію адміністративних судів щодо вирішення спорів за участі суб'єктів владних повноважень.

Одним із методів попередження корупційних діянь вважають проведення відкритих, публічних засідань системою адміністративних судів України, та якомога швидка активізація їх роботи[1, С.26]. Через систему адміністративної юрисдикції, а саме її активну роботу, можливе виховання персоналу в дусі додержання антикорупційних обмежень.

В боротьбі з корупцією примусові приписи складають більшу частину, ніж заходи переконання. Через них виконується функція держави щодо охорони правопорядку, забезпечення громадської та державної безпеки. До заходів адміністративного примусу, які застосовуються у сфері боротьби з корупцією, відносяться: адміністративно-попереджувальні заходи, заходи адміністративного припинення, адміністративні стягнення.

Серед особливостей їх реалізації слід визначити наступні:

застосовуються тільки уповноваженими державними органами;
повноваження щодо застосування заходів адміністративного припинення визначені законодавством;

адміністративні стягнення накладаються лише судом.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність у сфері боротьби має ряд особливостей, визначених законодавством, а саме:

наявність декількох правоохоронних органів, які спеціально уповноважені вести боротьбу з корупцією;

справи про корупцію та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, розглядаються виключно в судах;

місце розгляду справ про корупцію та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, є безальтернативним;

наявність спеціальних строків провадження в справах про корупцію та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, відмінних від тих, які визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення;

існування особливостей змісту постанови про накладення адміністративного стягнення;

наявність великої кількості особливостей юридичного складу корупційного правопорушення, що суттєво впливають на кваліфікацію дій суб'єктів корупції та ін.

Література:

1. Маркеєва О.Д. Корупція в Україні: національні та міжнародні засоби протидії/ О.Д. Маркеєва // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2015. – № 12. – С. 25–32.

ЗМІСТ

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

Дубинський І.Ю. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ДЕРЖАВИ.....3

Крутась Владислава Олексіївна ЩОДО СТВОРЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ
ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.....5

Панченко О.Г. ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ТЕОРІЇ
ДЕРЖАВИ І ПРАВА.....7

Ткачов Владислав Ігорович ІСТОРИКО – ПРАВОВИЙ ЗМІСТ
ПОКАРАННЯ.....9

Шурко Ілля Олександрович ПАТРІОТИЗМ ЯК ЦІННІСТЬ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....11

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

Maksurov Alexey Anatolevich COORDINATION OF LABOR RELATIONS
IN FINLAND.....14

Абрамова Катерина Миколаївна ЗАРОБІТНА ПЛАТА ДЕПУТАТІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ.....15

Дядюша Вікторія Володимирівна КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ УКЛАДЕННЯ
І РОЗРВАННЯ ШЛЮБУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ
ПРАВІ.....18

Федорова Анна Вадимівна ПРОБЛЕМАТИКА МІГРАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....21

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

***Брошак Людмила Володимирівна* РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО
ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ ПРАЦІВНИКА.....25**

***Ваврик Лілія Олегівна* ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК
СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....29**

***Гуйван Петро Дмитрович* ДО ПИТАННЯ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ.....32**

***Дмитренко Артем Миколайович* ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО
ДОГОВОРУ.....37**

***Зигрій Олеся Володимирівна* СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО ЯК
ОДНА З ФОРМ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ.....39**

***Комінко Марія Михайлівна* ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ В ТРУДОВОМУ
ПРАВІ УКРАЇНИ.....41**

***Кучер Юлія Володимирівна* ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ
ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....45**

***Олексієнко Анастасія Сергіївна* ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ
ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....47**

***Олексієнко Анастасія Сергіївна* ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО
СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....50**

***Пасайлюк Ірина Василівна* ПІДСУДНІСТЬ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО
СПОРУ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ.....53**

***Сароян Марія Артемівна* ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА АСПЕКТИ
РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ.....58**

Сологуб Вікторія Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ
УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ.....60

Харитонова Олена Сергіївна, Яковенко Ольга Іванівна НАЦІОНАЛЬНІ
АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ І ЧАСУ
ВІДПОЧИНКУ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ«ВЕСКО»).....62

Хворостяна Ольга Петрівна ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ
ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ.....65

Черняєва Олександра Олександрівна, Колосов Руслан Володимирович
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКУВАННЯ В
УКРАЇНІ.....67

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура**

Шевчук Олена Олександрівна ВОЛЯ, ЧЕСТЬ І ГІДНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....70

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право.
Митне та податкове право. Муніципальне право**

Фулга Адам Анатолійович РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА
ІНФОРМАЦІЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ.....75

Антикорупційна діяльність

Кушнір Ірина Миколаївна, Годжаєв Мехді Фузулі огли
ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІВ УКРАЇНІ: ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ.....78

<i>Кушнір Ірина Миколаївна, Шамаріна Лілія Вікторівна</i> ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕТОДІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	80

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

<i>Гур'янов Дмитро Олександрович</i> ОСНОВНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ.....	3
<i>Кириленко Наталія Олександрівна</i> ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
<i>Кулька Діана Іванівна</i> ПРАВО ЯК СПРАВЕДЛИВІСТЬ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ.....	8
<i>Лінива Ірина Сергіївна, Гук Ольга Володимирівна</i> СУТНІСТЬ START-UP ПРОЕКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ У РОЗРІЗІ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ.....	11
<i>Мартинюк Ганна Олександрівна, Фоменко Сергій Петрович</i> ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	13
<i>Нарзиев Санжарбек Аскарлович</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА.....	16
<i>Обельницька Христина Володимирівна</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГІЇ СКЛАДАННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ ЯК НАЙВАЖЛИВІШОГО ІНСТРУМЕНТА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ.....	21
<i>Перит Ірина Олегівна</i> КОНЦЕПЦІЯ LEAN ЯК НОВАТОРСЬКИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ В УКРАЇНІ.....	23

Стояненко Ірина Василівна, Лубенець Анастасія Олександрівна ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	28
Струк Наталія Петрівна ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ.....	32
Ткачук Меланія Миколаївна, Чухліб Алла Василівна АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ.....	34
Черняєва Олександра Олександрівна, Зеркаль Лілія Віталіївна ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ НА ПП«АЛЕКС V».....	36
Шевченко Інна Юрївна РОЗВИТОК І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ: СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	38
Шемшура Вікторія Анатоліївна ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	40
Шемшура Вікторія Анатоліївна МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ.....	42
Шматко Аліна Русланівна ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ.....	44
Якубовська Наталія Василівна ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ – НЕОДНОЗНАЧНОСТІ МІСІЙ ТА ЦІЛЕЙ.....	46

Менеджмент

Каменева Наталія Володимирівна, Коротиш Віталій Сергійович ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ФІРМ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ«ПАНАЦЕЯ-ФАРМ»).....	48

<i>Черняєва Олександра Олександрівна, Кедь Олег Володимирович</i> РОЗРОБКА МОДЕЛІ ФОРМАЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЙ РИЗИКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	50

Маркетинг

<i>Ігнат'єва Ірина Борисівна, Зубков Руслан Сергійович</i> ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	52
<i>Коваленко Анастасія Сергіївна</i> ТОТАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ПОВЕДІНКОЮ СПОЖИВАЧА.....	54
<i>Ковальов Богдан Леонідович, Лісовенко Вікторія Вікторівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ SEO-ПРОСУВАННЯ ВЕБ-САЙТУ	56
<i>Пеня Катерина Віталіївна</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТРАХУВАННІ.....	58
<i>Резник Дарина Вадимовна</i> БРЕНДИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ СОВРЕМЕННОГО МАРКЕТИНГА.....	60

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

<i>Grinenko Julia Igorivna</i> THE IMPACT OF COST PRINCIPLES AND STANDARDS FOR THE OPERATION OF TRANSFER PRICING.....	62
<i>Кушнір Ірина Миколаївна, Барєєва Світлана Миколаївна</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЛЕГАЛ ЕКСПРЕС»).....	65
<i>Кушнір Ірина Миколаївна, Гончаров Андрій Андрійович</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПП«АЛЕКС V» НА ЗАСАДАХ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛІНГУ	67

<i>Селіванова Катерина Валеріївна, Буката Яна Вікторівна</i> ВНУТРІШНІЙ АУДИТ У СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	69

Банківська справа. Гроші, фінанси і кредит

<i>Грищук Надія Вікторівна, Рябоконь Анастасія</i> ПОДАТКИ ЯК СПОЛУЧНА ЛАНКА ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	71

<i>Климчук Наталія Яківна, Кузьмич Софія Миколаївна, Белінська Марина Сергіївна</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИМИ БАНКАМИ.....	73

<i>Паньків Юлія Ігорівна, Яцканич Ангеліна Віталіївна, Гупаловська Мирослава Богданівна</i> СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	75

<i>Пронь Юлія Анатоліївна</i> КРИПТОІНВЕСТИВАННЯ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТА ІНСТИТУЦІЙНИХ ІНВЕСТИВІВ.....	77

<i>Селіванова Катерина Валеріївна, Буката Яна Вікторівна</i> ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ОЦІНКУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ- КОНТРАГЕНТУ.....	80

<i>Табенська Юлія Володимирівна</i> КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЯК СКЛADOVA АКТИВІВ БАНКУ.....	82

<i>Ушакова Оксана Анатоліївна, Бабич Марія Олександрівна</i> ФІНАНСОВИЙ СТАН СУЧАСНОГО БАНКУ ЯК ПРЕДМЕТ АНАЛІЗУ.....	83

<i>Юрочко Андрій Дмитрович</i> СПІВВІДНОСНІСТЬ ПОНЯТЬ “ФОНДОВИЙ РИНОК” ТА “РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ”.....	85

<i>Янчук Тетяна Романівна, Буката Яна Вікторівна</i> БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ.....	88

Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Клочко Ганна Андріївна РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....91

Снітко Ірина Віталіївна СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....95

Світова економіка та міжнародні економічні відносини

Іванова Маргарита Олександрівна ВПЛИВ СТРУКТУРИ
МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК
УКРАЇНИ.....98

Бабенко Виталина Алексеевна, Коняєва Єлизавета Григорьевна РОЛЬ
КОЕФІЦІЄНТА СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В НЕТРАДИЦІОННОЇ
ВОЗОБНОВЛЯЕМОЇ ЕНЕРГЕТИКЕ.....100

Балдинюк Вікторія Василівна НОВІТНІ ФОРМИ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ В СИСТЕМУ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ.....103

Карпенко Юлія Олегівна УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ
МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....106

Левашук Сергій Анатолійович ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ЧИННИКИ
ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....109

Польова Ольга Олександрівна ЗНАЧЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ ТА НА
УКРАЇНУ 111

Федотова Юлія Володимирівна ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-
МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ В АНАЛІЗІ ЗАЛЕЖНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ВІД ІМПОРТУ.....113

Підписано до друку 04.06.2019р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 90 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net

